

Social Activism Module

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: VG-IN-BY-19-30-060140

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	3
2. Θεωρία.....	5
2.1. Η αξία της κοινωνικής ευθύνης και της συλλογικής κοινωνικής δράσης	5
2.2. Κοινωνικός ακτιβισμός	5
2.3. Κοινωνικός ακτιβισμός και νέοι.....	6
2.4. Περιβαλλοντικός ακτιβισμός	7
2.5. Προσδιοριζόμενες ανάγκες και σχετικές συστάσεις για τις χώρες των εταίρων	8
3. Συμμετοχή των νέων στον κοινωνικό ακτιβισμό: παιδαγωγικές προσεγγίσεις, πρακτικές οδηγίες και υποστηρικτικό υλικό.....	13
3.1. Παιδαγωγικές προσεγγίσεις ακτιβισμού των νέων	13
3.1.1. Εκπαίδευση για την αγωγή του πολίτη.....	13
3.1.2. Εκπαίδευση για την περιβαλλοντική αγωγή του πολίτη	14
3.2. Πρακτικές οδηγίες για την προσέλκυση μαθητών προς τον κοινωνικό ακτιβισμό	15
3.2.1. Μαθαίνουμε τα βασικά	16
3.2.2. Δημιουργούμε τη δική μας καμπάνια	18
3.2.3. Εκπαιδευτικά ταξίδια.....	22
3.2.4. Συνεργαζόμαστε όλοι μαζί.....	28
3.3. Συμβουλές για τους εκπαιδευτικούς.....	35
Βιβλιογραφία.....	38

1. Εισαγωγή

Το Social Activism Module αποτελεί ένα αναπόσπαστο μέρος του προγράμματος σπουδών του Plastic Free Heroes και στοχεύει στην έμπνευση και ενδυνάμωση των μαθητών ώστε να συμμετέχουν σε καινοτόμες δραστηριότητες και εκπαιδευτικές πρακτικές για τη μείωση της χρήσης πλαστικών, κάτι το οποίο θα τους οδηγήσει τελικά σε μια βαθύτερη κατανόηση, μάθησης και ανάπτυξης ποικίλων κοινωνικών και περιβαλλοντικών ικανοτήτων και αξιών. Εξερευνώντας τις βασικές πτυχές και προοπτικές του περιβαλλοντικού ακτιβισμού, οι μαθητές θα εξοικειωθούν με τις σχετικές έννοιες και δραστηριότητες με στόχο να δραστηριοποιηθούν προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον, αναπτύσσοντας παράλληλα σημαντικές δεξιότητες του 21ου αιώνα.

Επομένως, η συγκεκριμένη εκπαιδευτική ενότητα περιγράφει τους κύριους ορισμούς του κοινωνικού και περιβαλλοντικού ακτιβισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά και τη νεολαία και παρουσιάζει πολλές σχετικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, το Social Activism Module περιλαμβάνει μια λεπτομερή περιγραφή του κοινωνικού ακτιβισμού και αναλύει την υψηλή αξία και αναγκαιότητα της κοινωνικής ευθύνης και της συλλογικής κοινωνικής δράσης. Στη συνέχεια, παρουσιάζει τη σύνδεση του κοινωνικού ακτιβισμού με τους νέους, ενώ προχωρεί βαθύτερα στο κύριο πλαίσιο του περιβαλλοντικού ακτιβισμού, συμπεριλαμβανομένης μιας διερεύνησης του τι σημαίνει κλιματική αλλαγή για τα παιδιά και τους νέους σήμερα. Ταυτόχρονα, οι εταίροι εξήγαγαν μερικά πολύτιμα συμπεράσματα και συστάσεις, ενώ εντόπισαν ορισμένες βασικές ανάγκες και κενά που σχετίζονται με την έννοια του κοινωνικού και περιβαλλοντικού ακτιβισμού στις χώρες τους.

Το δεύτερο μέρος της εκπαιδευτικής ενότητας είναι το πιο σημαντικό, διότι παρουσιάζει τον ορισμό και το εκπαιδευτικό πλαίσιο της περιβαλλοντικής αγωγής και προτείνει διάφορες χρήσιμες και δημιουργικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες με σκοπό να υποστηρίξει τους μαθητές στην προσωπική και αστική τους ζωή ώστε να αναλάβουν δράση και να αντιμετωπίσουν τα κοινωνικά και περιβαλλοντολογικά προβλήματα. Αυτό που κάνει αυτόν τον οδηγό ξεχωριστό είναι ότι επεξεργάζεται χρήσιμες πληροφορίες και εκπαιδευτικές πρακτικές σχετικά με τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό εμπνευσμένο από καθηγητές-μέλη της ομάδας του έργου, αξιοποιώντας τις προηγούμενες εμπειρίες μάθησης και διδασκαλίας τους. Τέλος, προσφέρονται μερικές χρήσιμες συμβουλές και προτάσεις που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν και να ενθαρρύνουν αποτελεσματικά τους δασκάλους προκειμένου να διδάσκουν και να ασκούν κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό μαζί με τους μαθητές τους κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού ταξιδιού τους.

Γενικότερα, μέσω του Social Activism Module, οι μαθητές θα κατανοήσουν τομείς και πτυχές της περιβαλλοντικής αγωγής και θα διερευνήσουν διάφορους τρόπους ακτιβισμού. Θα εισάγει τα παιδιά σε έννοιες και πρακτικές κοινωνικής ευθύνης, περιβαλλοντικής συνείδησης και συλλογικής κοινωνικής δράσης, με σκοπό να αναπτυχθούν χρήσιμες δεξιότητες του 21ου αιώνα. Ως εκ τούτου, το εκπαιδευτικό υλικό αυτής της ενότητας εστιάζει στον περιβαλλοντικό ακτιβισμό και συνεπώς οι μαθητές αναμένεται να:

- αναπτύξουν τη συμμετοχή τους στα κοινωνικά ζητήματα και να μάθουν πως να ακούγεται η δική τους φωνή,
- προάγουν την αλληλεγγύη, ενισχύοντας την αίσθηση ότι ανήκουν στην κοινότητα,
- διευρύνουν τον τρόπο σκέψης τους και να μάθουν να σέβονται και να εκτιμούν τις διαφορετικές απόψεις,
- ενισχύσουν την κριτική σκέψη και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων,
- συνδέσουν το σχολείο και την καθημερινή τους ζωή με την κοινότητα/γειτονιά τους,
- εντοπίσουν και να κατανοήσουν τις σοβαρές επιπτώσεις της πλαστικής ρύπανσης,
- εξοικειωθούν με τη νομοθεσία που σχετίζεται με περιβαλλοντικά προβλήματα και τη ρύπανση από πλαστικό,
- ευαισθητοποιηθούν για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις αρνητικές επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη ζωή και τη φύση,
- συμμετέχουν σε διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που βασίζονται στην έρευνα, ενώ παράλληλα να αναπτύσσουν τις ερευνητικές τους δεξιότητες,
- ενισχύσουν την ενσυναίσθησή τους,
- αναπτύξουν δεξιότητες ομαδικής εργασίας, επικοινωνίας και λήψης αποφάσεων,
- βελτιώσουν τις ικανότητές τους στην παρουσίαση και τη δημόσια ομιλία
- και τέλος, να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό.

Αναλογιζόμενοι τις ομάδες-στόχους μας, αυτή η ενότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από δασκάλους και εκπαιδευτικό προσωπικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι επιθυμούν να εφαρμόσουν το Social Activism Module είτε ως ανεξάρτητο εκπαιδευτικό εργαλείο είτε ως ένα διασυνδεδεμένο μέρος του προγράμματος σπουδών Plastic Free Heroes. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτή η ενότητα χαρακτηρίζεται από μια ευέλικτη και φιλική προς το χρήστη δομή και περιεχόμενο, θα μπορούσε εύκολα να προσαρμοστεί για καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εκπαιδευτικούς και νέους εργαζόμενους ή εκπαιδευτές νέων, καθώς και για άλλους ενδιαφερόμενους για σχετική εκπαίδευση. Σε γενικές γραμμές, το Social Activism Module προσπαθεί να εκπαιδεύσει τους δασκάλους για το πώς να ενδυναμώνουν, να καθοδηγούν και να συνδέουν τους μαθητές με δημιουργικές τεχνικές κοινωνικού και περιβαλλοντικού ακτιβισμού και έχει σχεδιαστεί για αρχάριους, καθώς η εφαρμογή του δεν χρειάζεται μία σε βάθος εμπειρία, διότι περιλαμβάνει όλη την απαραίτητη θεωρία για την πλήρη κατανόηση της περιβαλλοντικής αγωγής και ακτιβισμού.

2. Θεωρία

2.1. Η αξία της κοινωνικής ευθύνης και της συλλογικής κοινωνικής δράσης

Μία ιδιαίτερως σημαντική πτυχή της συλλογικής κοινωνικής δράσης είναι η ύπαρξη πρόσβασης σε αξιόπιστες πληροφορίες, καθώς με αυτόν τον τρόπο οι πολίτες μπορούν να προχωρήσουν σε αλλαγές, να αμφισβητήσουν υφιστάμενες καταστάσεις και να ενισχύσουν τη δύναμή τους. Πιο συγκεκριμένα, ο Henderson (1974) δήλωσε ότι «η άνοδος των νέων συμμετοχικών κινημάτων των πολιτών για την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, την ειρήνη και την κοινωνική δικαιοσύνη στηρίζεται σε μια σχεδόν διαισθητική κατανόηση της δύναμης που προσφέρει η πληροφορία».

Επιπροσθέτως, η συλλογική κοινωνική δράση είναι πολύ σημαντική στους ακτιβιστές μικρότερης ηλικίας, όπως οι μαθητές, καθώς δεν έχουν φτάσει στην ηλικία κατά την οποία θα μπορούσαν να κάνουν χρήση τους δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Έτσι, είναι πολύτιμο για αυτούς να έχουν εναλλακτικές επιλογές ώστε να εκφραστούν και να εφαρμόσουν τα πολιτικά τους δικαιώματα με πολιτισμένο τρόπο, όπως για παράδειγμα μέσω πρακτικών ή εκστρατειών που βασίζονται στις τέχνες, μέσω διαδικτυακών εκστρατειών ή κοινωνικών μέσων, με στόχο να έχουν ένα θετικό αποτέλεσμα στις κοινωνικές και κυβερνητικές πολιτικές (Lewicki & O'Toole, 2017).

Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τους Lewis-Carp et al. (2006), ο κοινωνικός ακτιβισμός έχει τη δυνατότητα να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των νέων στις κοινότητές τους, συμβάλλοντας στο ευρύτερο κοινωνικό καλό, ενώ η ιστορία των ακτιβιστικών οργανώσεων έχει αυξήσει τις προσδοκίες για το τι μπορούν να επιτύχουν οι νέοι. Τα άτομα που έχουν έναν κοινό σκοπό γενικά, και ιδίως οι νέοι, μπορούν να ασχοληθούν σοβαρά και υπεύθυνα με τις καταστάσεις που βιώνουν οι ίδιοι και η κοινωνία τους με κριτικό προβληματισμό, ενώνοντας τους συνομηλίκους τους ώστε να υιοθετήσουν μία θετική συλλογική δράση ενάντια στις κοινωνικές αδικίες και οδηγώντας τους ηγέτες της κοινότητάς τους να δουν ασυνήθιστες και καινοτόμες λύσεις σε χρόνια κοινωνικά προβλήματα. Ως εκ τούτου, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να εμπυχώσουν τους νέους με τη δημιουργία, την εκπαίδευση, την αναπαραγωγή και την υποστήριξη μοντέλων και προγραμμάτων ενδυνάμωσης των νέων, έτσι ώστε οι νέοι να μπορούν να αποφασίσουν από μόνοι τους πώς να λύνουν προβλήματα, καθιστώντας την κοινωνία μας ένα καλύτερο και πιο δίκαιο μέρος για να ζήσει κάποιος (Lewis-Carp et al., 2006).

2.2. Κοινωνικός ακτιβισμός

Ο κοινωνικός ακτιβισμός μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανάπτυξη των κοινωνικών κινημάτων, και ταυτόχρονα, μπορεί να επιταχύνει τη διάδοση μίας συμμετοχικής δημοκρατίας στην κοινωνία. Υπάρχουν πολλές μορφές μέσω των οποίων μπορεί να εκφραστεί

ο κοινωνικός ακτιβισμός, όπως το γράψιμο επιστολών ή οι μαζικές διαμαρτυρίες πραγματοποιώντας πορείες. Γίνονται αισθητοί οι τρόποι επίσης του πως οι άνθρωποι μπορούν να εργαστούν και να δεσμευτούν σε έναν κοινό σκοπό και διαφαίνεται η σημαντικότητα της συμμετοχής τους στη λήψη αποφάσεων και στην κοινωνική ζωή (Dumitrascu, 2015). Την ίδια στιγμή, ο κοινωνικός ακτιβισμός είναι ουσιαστικής σημασίας για την «ανάπτυξη μίας γενικευμένης κοινωνικής δράσης ως απάντηση σε αναδυόμενες ανάγκες που προκύπτουν εκ των έσω και έξω του κινήματος» (Lucas, 1980, σ. 263).

Σύμφωνα με τους Tilly (1978) και King & Soule (2007), ο κοινωνικός ακτιβισμός μπορεί να οριστεί ως μία διάσταση κατά την οποία άτομα ή ομάδες ατόμων, χωρίς πλήρη πρόσβαση σε θεσμοποιημένα δίκτυα επιρροής, συμμετέχουν και δεσμεύονται σε συλλογική δράση για την αντιμετώπιση ενός υπαρκτού κοινωνικού πρόβλημα ή για τη διευκόλυνση ή την ενδυνάμωση της εφαρμογής βελτιώσεων στο υφιστάμενο κοινωνικό καθεστώς. Επιπλέον, ο κοινωνικός ακτιβισμός συνεπάγεται τη διαμόρφωση ενός γενικού πλαισίου για κοινωνική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων τόσο των σκόπιμων όσο και των ακούσιων επιπτώσεων στην κοινωνία (Briscoe & Gupta, 2016).

Η εκπαίδευση σχετικά με τον κοινωνικό ακτιβισμό, γενικά, πρέπει να εκφράζεται μέσω «πράξεων», δηλαδή μέσω ανθρωπιστικών και επαναστατικών πράξεων που αποσκοπούν στην απελευθέρωση και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και γνώσης, επιζητώντας ο καθένας την ελευθερία του. Αντίστοιχες πράξεις περιλαμβάνουν τη συζήτηση, το δημόσιο διάλογο (ντιμπέιτ) και την αξιολόγηση των δυνάμεων που επηρεάζουν την ατομική και παγκόσμια διαβίωση μαζί με τους εκπαιδευόμενους για ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης (McLaren & Farahmandpur, 2005).

2.3. Κοινωνικός ακτιβισμός και νέοι

Σχετικά με τον κοινωνικό ακτιβισμό στους νέους, ένα ενθαρρυντικό σημείο είναι ότι οι νέοι έχουν την ικανότητα να επικρίνουν τις συνθήκες που περιορίζουν τη ζωή τους και υπάρχουν πολλές αναφορές στο πως όντως η δημιουργική αντίσταση ενσωματώνεται στην καθημερινή ζωή των νέων μέσω, για παράδειγμα, της ποίησης ή συμμετοχικών δράσεων, έρευνας και διοργάνωση δράσεων γύρω από προβλήματα της κοινότητας. Συγκεκριμένα, πολλά κοινωνικά κινήματα σε όλο τον κόσμο έχουν βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στις ακτιβιστικές κινήσεις των νέων. Επιπλέον, υπάρχει μια υποκείμενη λογική για τη συμπεριφορά των νέων, και ότι, όπως και οι ενήλικες, οι νέοι μπορούν επίσης να οδηγηθούν σε έναν εξορθολογισμό των επιλογών και της κρίσης τους (Males, 2006).

Σε γενικές γραμμές, σύμφωνα με τον Sherrod (2003), το να κάνουμε τους νέους να συνειδητοποιήσουν ότι μπορούν να είναι καταλύτες θετικών αλλαγών μπορεί να αποτελέσει έναν κρίσιμο παράγοντα για την ανάπτυξη και την υποστήριξη της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής τους σε έναν γενικευμένο βαθμό. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να υποστηρίξουμε την ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής σε νέους που μπορεί να αισθάνονται περιθωριοποιημένοι και επομένως δεν βλέπουν κανένα λόγο να συμμετάσχουν στην πολιτική ζωή (Sherrod, 2006). Ένας δημιουργικός τρόπος προώθησης της συμμετοχής των πολιτών στα

κοινά στους νέους είναι να τους δοθεί ένα μερίδιο ευθύνης σε καταστάσεις πραγματικής καθημερινής ζωής και να αναλάβουν δράση σε διάφορες δραστηριότητες, όπως οι δραστηριότητες κινητοποίησης που θα προταθούν αργότερα σε αυτήν την εκπαιδευτική ενότητα.

2.4. Περιβαλλοντικός ακτιβισμός

Η περιβαλλοντική συνείδηση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τον ακτιβισμό, καθώς η περιβαλλοντική συνείδηση, σύμφωνα με τον ENEC (2018), συνεπάγεται την έκφραση περιβαλλοντικών δικαιωμάτων και καθηκόντων, την ανάπτυξη ενδυνάμωσης και προσόντων για ενεργή και ουσιαστική ανάμειξη και πολιτική συμμετοχή στην αντιμετώπιση σχετικών θεμάτων και προβλημάτων, ενώ υπάρχει ανάγκη οι πολίτες να ενεργούν ατομικά και συλλογικά με δημοκρατικούς τρόπους. Εκτός αυτού, οι Smederecac-Lalic et al. (2020) ανέφεραν ότι η περιβαλλοντική συνείδηση πρέπει να βασίζεται στην ικανότητα των πολιτών να συμμετέχουν στη διατήρηση του κοινού αγαθού που σχετίζεται με τη φροντίδα του φυσικού περιβάλλοντος. Έτσι, είναι προφανές ότι ο ακτιβισμός μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης και δράσης προς την περιβαλλοντική συνείδηση.

Αλλά τι σημαίνει η κλιματική αλλαγή για τα παιδιά και τους νέους σήμερα; Στις μέρες μας, τα παιδιά και οι νέοι που γεννιούνται μετά το 2000 θα αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα της κλιματικής αλλαγής και θα επηρεαστούν ιδιαίτερα, καθώς θα βρεθούν αντιμέτωποι με τα προβλήματα που θα προκύψουν από την αύξηση των ατμοσφαιρικών συγκεντρώσεων CO₂, τις θερμότερες θερμοκρασίες και την υψηλότερα επίπεδα της θάλασσας (IPCC, 2013). Ταυτόχρονα, ορισμένες μελέτες υποστηρίζουν ότι οι περιβαλλοντικές ανησυχίες των παιδιών και των νέων και ο ακτιβισμός επηρεάζονται επίσης από την άμεση έκθεση στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (Strazdin & Skeat, 2011). Εξαιτίας αυτού, είναι πιο πιθανό να αισθάνονται ανήσυχτοι και να προσπαθούν να εκφραστούν μέσω του περιβαλλοντικού ακτιβισμού.

Ωστόσο, πολλοί άλλοι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν εάν και πώς αντιλαμβάνονται οι νέοι την κλιματική αλλαγή και το κατά πόσο ασχολούνται με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, οι συμπεριφορές των νέων μπορούν να επηρεαστούν από το φύλο, την τάξη, τις κοινωνικές προσδοκίες, την εθνικότητα, τις προσωπικές αξίες και την εκπαίδευση. Οι ίδιοι παράγοντες επηρεάζουν όλες τις ηλικιακές ομάδες τη δέσμευσή τους ενάντια στη κλιματική αλλαγή. (Fisher, 2016; Fløttum, et al., 2016).

Ακολουθώντας μία διαφορετική οπτική γωνία, μια ενδιαφέρουσα πτυχή του περιβαλλοντικού ακτιβισμού είναι ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται τα μηνύματα και οι πληροφορίες για την κλιματική αλλαγή ώστε να μπορούν να επηρεάσουν τις αντιλήψεις και την ανταπόκριση των νέων (Corner, et al., 2015). Η περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, σύμφωνα με την Ojala (2012), μπορεί να οδηγήσει στα ακόλουθα δύο:

- στην αρνητική κατεύθυνση με την οποία η περιβαλλοντική ρύπανση μπορεί να οδηγήσει σε μια αίσθηση απόγνωσης και αίσθησης αδυναμίας που οδηγούν σε

- απογοήτευση, απάθεια και αδράνεια, ή μια αντιληπτή έλλειψη δυναμισμού να επηρεάσει κάποιος τη βιωσιμότητα και αειφορία,
- και στη θετική κατεύθυνση που μπορεί να αναπτυχθεί μια αίσθηση ελπίδας, ανάπτυξη και εφαρμογή πιο εποικοδομητικών πρακτικών αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Ταυτόχρονα, υπάρχουν μελέτες που υποδηλώνουν ότι η άμεση συμμετοχή των παιδιών με συμμαθητές τους σε πολιτικές ή περιβαλλοντικές διαμαρτυρίες να έχει θετική επίδραση στην τάση να αμφισβητούν τους ισχύοντες μη αποδοτικούς κανόνες (Erikson & Stoker, 2011) και ότι η εμπειρία της συμμετοχής σε πράξεις διαμαρτυρίας προάγει μεγαλύτερο σεβασμός για τους άλλους (Torres, 2007). Επιπλέον, οι νέοι μπορούν να φανταστούν ένα διαφορετικό μέλλον, εκφράζοντας απόψεις που μπορεί να διαφέρουν με τις κοινές πεποιθήσεις των ενηλίκων. Ως εκ τούτου, οι γονείς, οι δάσκαλοι και η κοινωνία πρέπει να επιστήσουν την προσοχή στους νέους και να τους επιτρέψουν να εκφραστούν εντός και εκτός των παραδοσιακών διαδικασιών ακτιβισμού και να τους δώσουν την ελευθερία να αμφισβητήσουν τα συμφέροντα και τις σχέσεις εξουσίας που διαιωνίζουν ένα μη βιώσιμο μέλλον. Ως μία τελική παρατήρηση, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι αξίες, τα όνειρα και τα ιδανικά των νέων πρέπει να αναδειχθούν, να ακουστούν, να κατανοηθούν, να τους δοθεί προτεραιότητα και να επιτευχθούν μέσω του περιβαλλοντικού ακτιβισμού. Ενώ την ίδια στιγμή, οι νέοι θα είναι καλύτερα εξοπλισμένοι για να ανακτήσουν και να βελτιώσουν το μέλλον τους μέσω της ανάπτυξης διαφόρων πολύτιμων δεξιοτήτων του 21ου αιώνα, που είναι ο στόχος των δραστηριοτήτων που περιέχονται σε αυτήν την ενότητα.

2.5. Προσδιοριζόμενες ανάγκες και σχετικές συστάσεις για τις χώρες των εταίρων

Κύπρος

Όσον αφορά την Κύπρο, ο ακτιβισμός (είτε κοινωνικός είτε περιβαλλοντικός) δεν ενθαρρύνεται σαφώς στα σχολεία. Μέσα από την έρευνά μας, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο κοινωνικός ακτιβισμός δεν είναι κάτι που περιλαμβάνεται στο σχολικό πρόγραμμα. Ωστόσο, υπάρχει μια ενότητα για την εκπαίδευση και την ενεργή εμπλοκή των πολιτών στα κοινά (Πολιτική Αγωγή), αλλά διδάσκεται στους ανώτερους βαθμούς του σχολικού προγράμματος σπουδών (ηλικίες 16-18) και δεν είναι υποχρεωτική για όλους τους μαθητές λυκείου, αλλά μόνο για μαθητές που έχουν επιλέξει κλασικές σπουδές, όπως Ιστορία. Το συγκεκριμένο μάθημα καλύπτει κυρίως θέματα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τους εθνικούς νόμους και το κυβερνητικό σύστημα στην Κύπρο, ενώ καλύπτει εν συντομία ορισμένα περιβαλλοντικά ζητήματα, όπως η περιβαλλοντική ρύπανση και το ενεργειακό πρόβλημα. Ωστόσο, δεν προτρέπει τους μαθητές να αναλάβουν δράση για περιβαλλοντικά προβλήματα. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική σε όλα τα σχολικά προγράμματα στην Κύπρο, δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να υποδηλώνουν ότι ο περιβαλλοντικός ή κοινωνικός ακτιβισμός προωθείται στο σχολικό πλαίσιο. Σε γενικό πλαίσιο, ορισμένα θέματα καλύπτονται στα σχολεία, όπως η ανακύκλωση, η κλιματική αλλαγή και η πλαστική ρύπανση,

αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτά τα θέματα καλύπτονται απλώς με τη μορφή παρουσιάσεων και διαλέξεων από τους εκπαιδευτικούς.

Ερευνώντας την κατάσταση στην Κύπρο, μπορούμε να προτείνουμε διάφορους τρόπους για την υποστήριξη του περιβαλλοντικού ακτιβισμού στα σχολεία. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναλάβουν περισσότερη δράση και να οργανώσουν εξωσχολικά προγράμματα για τους μαθητές και να προωθήσουν την κοινωνική τους δράση σε ένα συλλογικό πλαίσιο μέσα στην κοινότητα αντί για μεμονωμένες δράσεις στο σπίτι ή μόνο στο σχολείο τους. Επιπλέον, τα σχολεία θα μπορούσαν να συνεργαστούν με άλλους σχετικούς οργανισμούς, καθώς έτσι θα έχουν στη διάθεσή τους υλικό και ποικίλα εργαλεία (μελέτες περιπτώσεων, εικαστικά και ντοκιμαντέρ), ενώ ταυτόχρονα το διδακτικό προσωπικό θα εξερευνήσει τρόπους ώστε να προωθηθεί ο κοινωνικός ακτιβισμός στους μαθητές. Επιπλέον, οι διαδραστικές δραστηριότητες, όπως οι προβολές ταινιών που ακολουθούνται από μια συζήτηση στην τάξη, θα μπορούσαν να δώσουν τη δυνατότητα στους μαθητές να είναι πιο κοινωνικά ενεργοί και να αναζητούν τρόπους για να δημιουργούν αλλαγές. Οι μαθητές θα πρέπει να γίνουν πιο ενεργοί πολίτες μέσω δραστηριοτήτων που οργανώνονται με σκοπό να ωφελήσουν την κοινότητα στην οποία ζουν, συμμετέχοντας σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού, μοιράζοντας φυλλάδια και εκπαιδευτικό υλικό στην κοινότητα και φροντίζοντας για τον καθαρισμό μιας περιοχής, όπως μία παραλία. Επίσης, δημιουργικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων έργων τέχνης και θεάτρου είναι εργαλεία που μπορούν να προωθήσουν τον κοινωνικό ακτιβισμό μεταξύ των μαθητών, ειδικά εάν αυτές οι δράσεις πραγματοποιούνται στο σχολικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, τα σχολεία πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές μπορούν να αναλάβουν δράση σε κοινοτικό επίπεδο, δίνοντας πληροφορίες για ομάδες εθελοντών και τις δράσεις τους και παροτρύνοντας τα παιδιά να συμμετάσχουν σε εθελοντικές δράσεις που βοηθούν την προστασία του περιβάλλοντος.

Ελλάδα

Στην Ελλάδα, ο περιβαλλοντικός ακτιβισμός στα σχολεία δεν υποστηρίζεται σε μία μόνιμη βάση. Υπάρχουν μόνο μερικές μεμονωμένες δραστηριότητες, με συνέπεια οι μαθητές να μη μπορούν να αποκτήσουν μια βαθιά κατανόηση του περιβαλλοντικού ακτιβισμού, και έτσι υπάρχουν αρκετές ανάγκες για περιβαλλοντική και κοινωνική ακτιβιστική εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, παρόλο που οι δάσκαλοι και οι μαθητές γνωρίζουν τα προβλήματα της ρύπανσης λόγω των πλαστικών και τι αυτή συνεπάγεται, δεν γνωρίζουν πλήρως τις δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως, για παράδειγμα την ανακύκλωση και τη μείωση της χρήσης πλαστικών υλικών. Το πιο σημαντικό, οι μαθητές επικεντρώνονται μόνο στην ανακύκλωση ως τρόπο προστασίας του περιβάλλοντος και δεν τους παρέχονται αρκετές πληροφορίες σχετικά με την ευρύτερη εικόνα της κλιματικής αλλαγής.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, υπάρχουν πολλές πτυχές του περιβαλλοντικού ακτιβισμού των νέων που χρειάζονται βελτίωση. Θα πρέπει να αναπτυχθούν πολλές προσπάθειες για να ενεργοποιηθούν οι μαθητές με σκοπό την εθελοντική περιβαλλοντική δράση με πραγματικά αποτελέσματα και όχι εφησυχασμό. Πιο συγκεκριμένα, τα σχολεία μπορούν να προσκαλέσουν ειδήμονες που εξειδικεύονται στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων, θα

μπορούσαν να οργανωθούν περισσότερα εκπαιδευτικά ταξίδια και οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο σε σχετικά εκπαιδευτικά βίντεο και ντοκιμαντέρ. Μια ακόμη πολύτιμη πρόταση θα μπορούσε να είναι η συνεργασία των σχολείων για τη δημιουργία ομάδων μαθητών και την από κοινού εργασία για έναν κοινό σκοπό.

Γερμανία

Λαμβάνοντας υπόψη τη βιβλιογραφική έρευνα που έχει διεξαχθεί για αυτήν την ενότητα και την ανάλυση των αναγκών που έχει γίνει στο παρελθόν, διακρίνεται πως ενώ στη Γερμανία οι μαθητές φαίνεται να είναι κοινωνικά και περιβαλλοντικά ενεργοί και να συμμετέχουν σε περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, φαίνεται ότι υπάρχει έλλειψη κοινωνικού ακτιβισμού στα προγράμματα του γερμανικού εκπαιδευτικού συστήματος. Συνεπώς, η κατάσταση είναι αρκετά κοινή με τις χώρες των άλλων εταίρων.

Αναλογιζόμενοι τα παραπάνω κενά και τις ανάγκες στη Γερμανία, ένα πρόγραμμα σπουδών με στοιχεία του κοινωνικού ακτιβισμού θα ωφελήσει το γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα, δεδομένου ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τις διάφορες περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες όλης της χώρας ώστε να ενισχυθεί το ήδη υπάρχων ενδιαφέρον των μαθητών. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περισσότερες εκπαιδευτικές ενότητες και διαλέξεις στα σχολεία που θα περιγράφουν την πλαστική ρύπανση και θα παρέχουν διάφορους τρόπους με το πως οι μαθητές μπορούν να αναλάβουν δράση μέσω του ακτιβισμού. Σχετικά ντοκιμαντέρ, μελέτες περιπτώσεων και εκπαιδευτικές ασκήσεις θα μπορούσαν επίσης να είναι χρήσιμα εργαλεία για την ανάπτυξη του περιβαλλοντικού ακτιβισμού μεταξύ των μαθητών.

Ουγγαρία

Σχετικά με την Ουγγαρία, φαίνεται να είναι σημαντική η ύπαρξη εθνικών ή διεθνών ημερών, όπως η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος στις 5 Ιουνίου, η Ημέρα της Γης στις 22 Απριλίου και η Εβδομάδα Μη δενικών Αποβλήτων κάθε τέταρτη εβδομάδα του Νοεμβρίου. Οι συγκεκριμένες ημέρες προσφέρουν μια τέλεια ευκαιρία να οργανωθούν ποικίλες εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης, προσελκύοντας την προσοχή σε περιβαλλοντικά θέματα, ενώ οι μαθητές μπορούν εύκολα να λάβουν μέρος. Ωστόσο δεν υπάρχει μία συνεχής εκπαίδευση στο ουγγρικό εκπαιδευτικό σύστημα για την περιβαλλοντική αγωγή και ακτιβισμό. Ταυτόχρονα, λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση των αναγκών μέσω της έρευνάς μας, παρατηρήθηκε έλλειψη συμμετοχής των μαθητών σε σχετικές δράσεις, καθώς οι μαθητές τείνουν να δραστηριοποιούνται μόνο στο σπίτι μέσω ανακύκλωσης και μείωσης πλαστικών, ενώ για παράδειγμα δεν υπάρχουν κάδοι ανακύκλωσης σε κάθε σχολείο και οι μαθητές δεν μπορούν να ανακυκλώνουν όσο θα ήθελαν.

Ως εκ τούτου, υπάρχει μεγάλο περιθώριο για την Ουγγαρία ώστε να αναπτύξει και να υποστηρίξει δράσεις που σχετίζονται με τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό και να καταστήσει τους νέους πιο ενεργούς σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Για παράδειγμα, οι μαθητές μπορούν να συμμετάσχουν σε διαδηλώσεις για την κλιματική αλλαγή, ενέργειες που ανακοινώνονται από τις τοπικές αρχές, καθαρισμούς περιοχών, διαμόρφωση καθημερινότητας χωρίς πλαστικά, ή προώθηση συνειδητών αγορών στο ευρύ κοινό όπως αναζήτηση λύσεων για

αγορές χωρίς συσκευασίες. Επιπλέον, σύμφωνα με τις συστάσεις των εταιρών στην Ουγγαρία, ο συνδυασμός βιολογίας και τεχνολογίας είναι ενδιαφέρον για τους μαθητές, καθώς μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος ευαισθητοποίησης σχετικά με τη βιωσιμότητα. Επιπλέον, η τέχνη και η δημιουργικότητα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την καταπολέμηση της πλαστικής ρύπανσης. Στην Ουγγαρία, πρέπει να δοθεί έμφαση στην κυκλική προσέγγιση, καθώς για παράδειγμα, οι ενέργειες καθαρισμού δεν επιλύουν το πρόβλημα και πρέπει να αποτελούν μέρος μιας μεγαλύτερης δράσης που εστιάζει σε μια κυκλική προσέγγιση που χαρακτηρίζεται από βιωσιμότητα.

Ρουμανία

Στη Ρουμανία, η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν είναι επίσης μέρος των υποχρεωτικών προγραμμάτων σπουδών, αλλά υπάρχουν ορισμένα μέρη μαθημάτων σχετικά με περιβαλλοντικά προβλήματα στις τάξεις των Φυσικών Επιστημών. Κατά τα τελευταία χρόνια, έχουν πραγματοποιηθεί ορισμένα εθνικά προγράμματα για να εκπαιδεύσουν τους μαθητές ώστε να μειώνουν τα απόβλητα, να ανακυκλώνουν περισσότερο και να επαναχρησιμοποιήσουν διάφορα είδη υλικών, αλλά όλα ήταν σε εθελοντική βάση και τα προσδιορισμένα αποτελέσματά τους δεν έχουν αλλάξει ουσιαστικά την αντίληψη των μαθητών σχετικά με την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση. Έτσι, υπάρχουν πολλοί μαθητές που δεν γνωρίζουν πλήρως τους σωστούς τρόπους ανακύκλωσης.

Επιπροσθέτως, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές φαίνεται να ενδιαφέρονται για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και οι περισσότεροι γνωρίζουν τη μεγάλη σημασία της ανακύκλωσης και της μείωσης των αποβλήτων, ενώ θέλουν να συμμετέχουν περισσότερο σε σχετικές δραστηριότητες. Όμως στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ρουμανίας δεν υπάρχει συνεχής και συνεπής προσπάθεια ανάπτυξης και υποστήριξης του περιβαλλοντικού ακτιβισμού σε μαθητές και νέους. Ως εκ τούτου, υπάρχει μεγάλη έλλειψη σχετικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με αυτό το ζήτημα, καθώς δεν υπάρχει κύριο μάθημα αφιερωμένο στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Οι Ρουμάνοι συνεργάτες μας θεωρούν ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη για υποστήριξη του περιβαλλοντικού ακτιβισμού στους μαθητές και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης γενικά. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει σχετική επίσημη εκπαίδευση και ή εκπαίδευση με ακτιβιστικό χαρακτήρα για περιβαλλοντικά προβλήματα, μια πιθανή λύση θα μπορούσε να είναι προαιρετικά μαθήματα που επιλέγονται από φοιτητές, ενώ όλο και περισσότερες εξωσχολικές δραστηριότητες θα μπορούσαν να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση του κοινού και να αναπτυχθεί ο ακτιβισμός των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσε να είναι μια πολύτιμη πρόταση η διοργάνωση περισσότερων περιβαλλοντικών εκδηλώσεων, οι εκπαιδευτικές εκδρομές, ο καθαρισμός περιοχών, οι συνεργασίες με ΜΚΟ και τοπικές αρχές και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες, όπως εκθέσεις τέχνης σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν πιο διαδραστικά διαδικτυακά εργαλεία για την ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στα ρουμανικά σχολεία, μια άλλη χρήσιμη σύσταση είναι να οργανωθούν περισσότερες επισκέψεις από ειδικούς και άτομα που εργάζονται για την

πρόληψη της ρύπανσης από πλαστικά, ενώ οι επισκέψεις στις περιοχές που έχουν πληγεί περισσότερο στη χώρα για την ανάλυση των επιπτώσεων της πλαστικής ρύπανσης θα μπορούσαν επίσης να έχουν υψηλή αξία.

3. Συμμετοχή των νέων στον κοινωνικό ακτιβισμό: παιδαγωγικές προσεγγίσεις, πρακτικές οδηγίες και υποστηρικτικό υλικό

3.1. Παιδαγωγικές προσεγγίσεις ακτιβισμού των νέων

3.1.1. Εκπαίδευση για την αγωγή του πολίτη

Μια σημαντική πτυχή της αγωγής του πολίτη είναι ότι οι νέοι μαθητές πρέπει όχι μόνο να γνωρίζουν τις πολιτικές διαδικασίες, αλλά και να συμμετέχουν σε σχετικές δραστηριότητες ως ενεργοί πολίτες (Youniss & Levine, 2009; Ross, 2012) Με άλλα λόγια, η εκπαίδευση σχετικά με την αγωγή του πολίτη δημιουργεί ευκαιρίες για τους μαθητές να εξερευνήσουν πολλές κοινωνικές στάσεις και αξίες και να εξετάσουν το είδος της κοινωνίας στην οποία θα ήταν ευτυχείς να ζήσουν (Dobson, 2007).

Συνεπώς, εντοπίζεται μεγάλη ανάγκη για εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που να ενθαρρυνθούν τους νέους να συμμετάσχουν ενεργά σε διάφορες δράσεις κοινωνικοποίησης, όπως για παράδειγμα μάθηση μέσω εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (service-learning), συμμετοχή στην κοινότητα, κοινωνική δράση και εθελοντισμός. Συγκεκριμένα, πρέπει να αναπτύξουμε την κοινωνική αποτελεσματικότητα των μαθητών, η οποία οδηγεί στην πεποίθηση ότι μπορούν να κάνουν τη διαφορά στην κοινότητα, στο σχολείο ή στα σχετικά περιβάλλοντά τους (Mitra & Serriere, 2012).

Μια χρήσιμη κατεύθυνση προς την εκπαίδευση των πολιτών είναι να διδαχθούν σχετικές έννοιες στους μαθητές και να τους προσφερθούν ευκαιρίες ώστε να συμμετάσχουν στις κοινότητές τους με σκοπό να οδηγηθούν και σε μία μελλοντική πολιτική συμμετοχή. Ωστόσο, σύμφωνα με την Biesta (2011), υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ του τι διδάσκουν οι εκπαιδευτικοί σχετικά με την αστική εμπλοκή και του τι πραγματικά μαθαίνουν οι μαθητές, και ταυτόχρονα, υπάρχει έλλειψη γνώσης για το πώς οι νέοι πραγματικά μαθαίνουν για τη δημοκρατία, πόσο αποτελεσματικός είναι ο ρόλος των δασκάλων σχετικά με την εκπαίδευση για την κοινωνική αγωγή και ποιοι είναι οι καταλληλότεροι τύποι μαθησιακών πρακτικών και στρατηγικών προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους νέους να αναπτύξουν την κριτική ικανότητα και να είναι καινοτόμοι και δημοκρατικοί πολίτες.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για την εκπαίδευση και την υποστήριξη μίας πιο ενεργού συμμετοχής των μαθητών στα κοινωνικά ζητήματα. Πολλά μοντέλα προτείνουν «προσωπικά υπεύθυνους» τύπους προσεγγίσεων, όπως η καταβολή φόρων και το να ενδιαφέρεσαι για τα κοινά (Westheimer & Kalne, 2004; Johnson & Morris, 2010). Ταυτόχρονα, υπάρχουν πιο ενεργά είδη εκπαίδευσης για την αγωγή του πολίτη, όπως ο τύπος των «συμμετοχικών» πολιτών που προσπαθούν να αποτελούν ενεργά μέλη της κοινότητας μέσω εθελοντισμού, κινητοποίησης και ανάληψης πρωτοβουλιών για τη βελτίωση των καθιερωμένων συστημάτων και δομών (Westheimer & Kalne, 2004). Πιο συγκεκριμένα για

αυτόν τον τύπο μάθησης, υπάρχει ο τύπος των πολιτών «προσανατολισμένων στη δικαιοσύνη» που ενεργούν για την κοινωνική δικαιοσύνη και επιθυμούν να βελτιώσουν την κοινότητά τους, ενώ αμφισβητούν δομές που βασίζονται σε αδικίες (Johnson & Morris, 2010). Ως συνέπεια, αυτοί οι τρόποι μάθησης μπορούν να δημιουργήσουν και να υποστηρίξουν την ικανότητα των μαθητών να αντιμετωπίζουν κριτικά τα κοινωνικά ζητήματα και να αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα με στόχο έναν βιώσιμο κοινωνικό μετασχηματισμό.

Σε αυτήν την ενότητα, θα επικεντρωθούμε στη μάθηση μέσω δράσεων και διαλόγου και οι προτεινόμενες δραστηριότητές μας βρίσκονται σε αυτό το πλαίσιο. Αυτή η επιλογή έγινε με βάση το επιχείρημα ότι ο συνδυασμός διαλόγου και δράσης μπορεί να αναπτύξει την κριτική συνείδηση των μαθητών και έτσι μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα πιο αποτελεσματικά (Freire, 1973; Wood, et al., 2018). Εμπνευσμένοι από αυτό, έχουν αναπτυχθεί πολλοί άλλοι τύποι εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, όπου πρόκειται για πρακτικές που βασίζονται στην προσωπικότητα του παιδιού και στη δημιουργία εμπειριών, ενώ υποστηρίζουν και προωθούν τις ικανότητες αντίληψης, επικοινωνίας και δράσης προς έναν καλύτερο κόσμο (Westheimer & Kalne, 2004). Η συγκεκριμένη κατεύθυνση επίσης χρησιμοποιείται στις δραστηριότητες της ενότητας μας που ακολουθούν.

3.1.2. Εκπαίδευση για την περιβαλλοντική αγωγή του πολίτη

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αναπτύσσεται προς δύο κατευθύνσεις: οικολογική παιδεία και αγωγή του πολίτη/γνώση του αστικού δικαίου. Η οικολογική παιδεία χαρακτηρίζεται ως η ικανότητα χρήσης οικολογικών γνώσεων, σκέψης και ψυχικών συνηθειών για να ζήσουμε, να απολαύσουμε και/ή να μελετήσουμε τον κόσμο. Ενώ η αγωγή του πολίτη εκφράζεται ως η ικανότητα χρήσης της αντίληψης των κοινωνικών δομών, των δεξιοτήτων και των ψυχικών συμπεριφορών για συμμετοχή και/ή μελέτη της κοινωνίας (Berkowitz, Ford, & Brewer, 2005).

Σε αυτήν την ενότητα, εστιάζουμε στην περιβαλλοντική αγωγή του πολίτη, που είναι ο απώτερος στόχος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, η περιβαλλοντική αγωγή του πολίτη αναφέρεται στην ανάπτυξη και υποστήριξη κινήτρων, αυτοπεποίθησης και συνειδητοποίησης των αξιών, έχοντας την πρακτική σοφία και την ικανότητα να δραστηριοποιηθεί ο πολίτης με βάση την οικολογική παιδεία. Επιπλέον, η περιβαλλοντική παιδεία συνεπάγεται και την ενδυνάμωση των άλλων να έχουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις προκειμένου να προσδιορίσουν τις απαραίτητες αξίες και στόχους για την ανάπτυξη ουσιαστικού σεβασμού για το φυσικό μας περιβάλλον και να ενεργήσουν αναλόγως, με βάση μία βαθύτερη γνώση των διαθέσιμων επιλογών και τις συνέπειές αυτών (Berkowitz, Ford, & Brewer, 2005).

Σύμφωνα με τον Dobson (2007), υπάρχουν τρεις βασικές πτυχές της εκπαίδευσης για την περιβαλλοντική παιδεία:

- Υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των ζώων, όπως πρέπει να σέβεται κάθε εκπαιδευτική πρακτική.
- Δικαιοσύνη, η οποία πρέπει να αποτελεί βασικό στοιχείο της περιβαλλοντικής παιδείας.

- Βιώσιμη και συνεχής ανάπτυξη κάθε πολίτη.

Οι Berkowitz et al. (2005), ακολουθώντας μια διαφορετική παιδαγωγική προσέγγιση, πρότειναν ένα σύνολο από πέντε αλληλοσυμπληρωμένων στοιχείων που η εκπαίδευση για την περιβαλλοντική αγωγή του πολίτη θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- Οικολογική παιδεία: κατανόηση διαφόρων οικολογικών συστημάτων χρησιμοποιώντας οικολογική σκέψη, καθώς και κατανόηση της φύσης της οικολογικής επιστήμης και της αλληλεπίδρασής της με την κοινωνία.
- Κοινωνικός αλφαριθμητισμός των πολιτών: Κατανόηση των κύριων κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών και πολιτικών συστημάτων χρησιμοποιώντας κριτική σκέψη.
- Ευαισθητοποίηση γύρω από αξίες: ανάπτυξη και επίγνωση των αξιών σχετικά με το περιβάλλον και ανάπτυξη της ικανότητας σύνδεσης αυτών των αξιών με τη γνώση και την πρακτική σοφία με σκοπό τη λήψη αποφάσεων και την ανάληψη δράσης.
- Αυτο-αποτελεσματικότητα: η ικανότητα να μαθαίνει κάποιος και να ενεργεί με βάση φιλικές προς το περιβάλλον αξίες.
- Πρακτική σοφία: αυτό είναι το τελικό στοιχείο που επικαλύπτεται από όλα τα παραπάνω και αναφέρεται στη χρήση γνώσεων, αυτογνωσίας, αυτοπεποίθησης και δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων σχετικά με το περιβάλλον.

Αναλογιζόμενοι όλα τα παραπάνω, οι διδακτικές στρατηγικές για την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης πρέπει να εμπλέκουν τους μαθητές στον εντοπισμό και την ανάπτυξη όλων των σημαντικών αξιών που είναι απαραίτητες για την προστασία και τη διατήρηση του φυσικού μας περιβάλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, θα προτείνουμε τις ακόλουθες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που βασίζονται στην οικοδόμηση των θεμελιωδών αρχών της περιβαλλοντικής παιδείας και ποικίλων δεξιοτήτων του 21ου αιώνα στους μαθητές του σήμερα.

3.2. Πρακτικές οδηγίες για την προσέλκυση μαθητών προς τον κοινωνικό ακτιβισμό

Οι ακόλουθες δραστηριότητες βασίζονται στην προαναφερθείσα θεωρία και επίσης στα αποτελέσματα της έρευνάς μας για την ανάλυση αναγκών κατάρτισης (IO2), όπου εντοπίσαμε αρκετές ανάγκες που σχετίζονται με την περιβαλλοντική εκπαίδευση και εξετάσαμε τις προτιμήσεις των μαθητών σχετικά με το τι θα μπορούσε να τους ενδυναμώσει ώστε να είναι πιο δραστήριοι για τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Για παράδειγμα, οι μαθητές δήλωσαν ότι θα ήθελαν να μάθουν περισσότερα για το περιβάλλον μέσω επιτόπιων επισκέψεων και εκδρομών και μέσω συμμετοχής τους σε βιωματικούς και δημιουργικούς τρόπους μάθησης. Επιπλέον, θα ήθελαν να λάβουν μέρος σε εξωσχολικές δραστηριότητες και να μάθουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τη ρύπανση από πλαστικά. Συνεπώς, προσπαθήσαμε να ακολουθήσουμε αυτήν την κατεύθυνση

ώστε να διαμορφώσουμε δραστηριότητες για τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό που θα έχουν αξία, χρησιμότητα και ενδιαφέρον για τους μαθητές.

Έχουμε δημιουργήσει πέντε κατηγορίες δραστηριοτήτων (Μαθαίνουμε τα βασικά, Δημιουργούμε τη δική μας καμπάνια, Εκπαιδευτικά ταξίδια και Συνεργαζόμαστε όλοι μαζί). Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα προτιμούν με οποιαδήποτε σειρά, εκτός από την πρώτη δραστηριότητα, καθώς παρέχει μια θεωρητική βάση στους μαθητές και πρέπει να ακολουθηθεί σε ένα αρχικό στάδιο.

Μέσα από τις ακόλουθες δραστηριότητες, οι μαθητές θα μπορούν:

- να κατανοήσουν καλύτερα όχι μόνο τα περιβαλλοντικά προβλήματα (όπως η πλαστική ρύπανση) και τον κοινωνικό ακτιβισμό, αλλά και τα εσωτερικά τους πλεονεκτήματα και τις ικανότητές τους ώστε να προκαλέσουν θετικές αλλαγές,
- να εμπνευστούν και να ενεργήσουν προς μία πιο φιλική προς το περιβάλλον κοινωνία.
- να χτίσουν την αίσθηση ότι ανήκουν στη κοινότητα,
- να βελτιώσουν την κατανόησή τους και να ενδιαφέρονται για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τη ρύπανση από πλαστικά,
- να αναπτύξουν ηθική στάση και κριτική κοινωνική συνείδηση που προκαλούν θετικές αλλαγές,
- να κατανοήσουν τις κοινωνικές δεξιότητες που χρειάζονται ώστε να είναι αποτελεσματικοί πολίτες,
- να αναπτύξουν και να υποστηρίξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες, τόσο λεκτικά όσο και μη λεκτικά,
- να μάθουν πως να εισακούγεται και η δική τους φωνή,
- να αυξήσουν τις αλληλεπιδράσεις τους όχι μόνο με τους συνομηλίκους και τους δασκάλους τους, αλλά και με άτομα που έχουν ηγετικό ρόλο στην κοινωνία τους, όπως μέλη της κοινότητας, τοπικές αρχές και τοπικές ή παγκόσμιες ΜΚΟ.
- και τέλος να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους γύρω από τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό.

3.2.1. Μαθαίνουμε τα βασικά

Τίτλος Δραστηριότητας: Πώς μπορώ να γίνω περιβαλλοντικός ακτιβιστής;	
Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα	Αυτή είναι μια σημαντική δραστηριότητα για τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να ξεκινήσουν με την εφαρμογή του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού οδηγού. Η αρχική αυτή δραστηριότητα θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν όλες τις σημαντικές πτυχές της πλαστικής ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένων των αιτίων, των επιπτώσεων και των πιθανών λύσεων και, τελικά, να γνωρίσουν πλήρως όλους τους λόγους

	<p>για τους οποίους πρέπει να αναλάβουν δράση εναντίον της. Επιπλέον, θα μάθουν την αξία του κοινωνικού ακτιβισμού και θα ανακαλύψουν δημιουργικούς τρόπους έκφρασης μέσω αυτού. Κατά συνέπεια, οι μαθητές θα κατανοήσουν καλύτερα τα περιβαλλοντικά προβλήματα, θα αναζητήσουν τις εσωτερικές τους δυνάμεις και τις ικανότητές τους ώστε να δημιουργήσουν θετικές κοινωνικές αλλαγές και θα λάβουν έμπνευση και κίνητρα για να ενεργήσουν προς τη διαμόρφωση μίας πιο φιλικής προς το περιβάλλον κοινωνία.</p>
<p>Απαραίτητα υλικά</p>	<p>Φύλλα χαρτί, αυτοκόλλητα χαρτάκια, μολύβια, μαρκαδόροι, κραγιόνια κ.λπ.</p> <p>Έναν πίνακα για να σημειώσουμε:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τα κύρια στοιχεία του θεωρητικού πλαισίου (πληροφορίες από τις προηγούμενες ενότητες) και • τις καλύτερες ιδέες των μαθητών για δράσεις περιβαλλοντικού ακτιβισμού.
<p>Τοποθεσία</p>	<p>Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα στην τάξη ή σε εξωτερικούς χώρους, για παράδειγμα κατά τη διάρκεια μιας εκπαιδευτικής επίσκεψης ή εκδρομής.</p>
<p>Διάρκεια</p>	<p>Η προτεινόμενη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας μπορεί να είναι από 1 έως 2 ώρες.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις θεωρητικές πληροφορίες που αναλύθηκαν στις παραπάνω ενότητες προκειμένου να καταστήσουν σαφή κάθε θεωρητικό ορισμό, αναφέροντας πιθανούς και αποτελεσματικούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να εκφραστεί ο περιβαλλοντικός ακτιβισμός. Κατά συνέπεια, διαβάστε προσεκτικά όλες τις εξηγήσεις κάθε ορισμού που σχετίζονται με τον κοινωνικό ακτιβισμό, τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό, την αγωγή πολιτών και την εκπαίδευση για την περιβαλλοντική παιδεία. Σημειώστε, αναζητήστε πρόσθετες πληροφορίες ή πρόσφατα παραδείγματα στη χώρα σας.</p> <p>Στη συνέχεια, προσπαθήστε να εξηγήσετε τους στους μαθητές σας και κάντε τους να συνειδητοποιήσουν ότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν δημιουργικούς τρόπους ακτιβισμού για να εκφραστούν και να ενεργήσουν προς ένα πιο φιλικό προς το περιβάλλον και βιώσιμο μέλλον.</p> <p>Μετά από αυτό, ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν ενέργειες ακτιβισμού που σχετίζονται με περιβαλλοντικά προβλήματα και την πλαστική ρύπανση και ζητήστε τους να καταγράψουν τις ιδέες τους. Παροτρύνετέ τους να είναι δημιουργικοί και ξεκινήστε μια συζήτηση</p>

	<p>ενθαρρύνοντάς τους να εκφράσουν όλες τις ιδέες τους. Αναζητήστε αποτελεσματικούς τρόπους για να αντιληφθούν πως οι προτάσεις τους μπορούν να γίνουν πραγματικότητα. Επιπλέον, θα ήταν πολύ χρήσιμο να διατηρηθούν οι προτεινόμενες δραστηριότητές τους για πιθανή μελλοντική χρήση και εφαρμογή.</p>
<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να προσαρμόσουν όλο το εκπαιδευτικό υλικό στις ανάγκες των μαθητών. Είναι ζωτικής σημασίας ο εκπαιδευτικός να κάνει τους μαθητές να κατανοήσουν όλες τις λεπτομέρειες σχετικά με τον κοινωνικό ακτιβισμό, τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό, την αγωγή του πολίτη και την εκπαίδευση για την περιβαλλοντική αγωγή του πολίτη, καθώς οι επεξηγήσεις τους μπορεί να αλληλεπικαλύπτονται.</p>

3.2.2. Δημιουργούμε τη δική μας καμπάνια

<p>Τίτλος Δραστηριότητας: Μπορούμε και χωρίς συσκευασίες!</p>	
<p>Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα</p>	<p>Η συγκεκριμένη δραστηριότητα θα βοηθήσει τους μαθητές να ανακαλύψουν εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης και άσκησης ακτιβισμού. Επιπλέον, θα προσφέρει στους μαθητές την ευκαιρία να αναπτύξουν τις κοινωνικές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες αυξάνοντας τις αλληλεπιδράσεις τους με τους συνομηλίκους τους, τους δασκάλους και άλλους πολίτες. Εκτός αυτού, οι μαθητές θα είναι σε θέση να αναπτύξουν ηθικές αξίες και κριτική συνείδηση, ενώ θα αποτελέσουν παράγοντες θετικών αλλαγών.</p>
<p>Απαραίτητα υλικά</p>	<p>Οι μαθητές πρέπει να έχουν μαζί τους τις δικές τους επαναχρησιμοποιήσιμες τσάντες, βάζα ή άλλα επαναχρησιμοποιήσιμα δοχεία τροφίμων για να μεταφέρουν τις αγορές τους.</p> <p>Θα χρειαστεί επίσης ένα τραπέζι για να τοποθετηθούν οι αφίσες, οι επαναχρησιμοποιήσιμες τσάντες, τα δοχεία κ.λπ.</p>
<p>Τοποθεσία</p>	<p>Η τοποθεσία της δραστηριότητας μπορεί να είναι ένα εμπορικό κέντρο, μια αγορά ή ένα πολυκατάστημα. Ο στόχος είναι να βρεθεί ένα μέρος κοντά σε ένα εμπορικό κατάστημα όπου περνούν πολλοί άνθρωποι, όπως ένα σούπερ μάρκετ.</p>
<p>Διάρκεια</p>	<p>Η διάρκεια μπορεί να είναι 2-3 ώρες ή περισσότερο. Οι μαθητές θα χρειαστούν επίσης χρόνο για να προετοιμάσουν τις αφίσες τους.</p>

<p>Οδηγίες</p>	<p>Οι καθηγητές μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να οργανώσουν μια συγκέντρωση που θα τραβήξει την προσοχή των περαστικών και θα τους κάνει να συνειδητοποιήσουν πόσο εύκολο είναι να πραγματοποιήσουν τα ψώνια τους χωρίς συσκευασίες ή χωρίς πλαστικές σακούλες.</p> <p>Οι μαθητές μπορούν να διακοσμήσουν ένα τραπέζι με τις αφίσες τους σχετικά με την υποστήριξη της χρήσης επαναχρησιμοποιήσιμων τσαντών και δοχείων. Ενώ μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν τις δικές τους επαναχρησιμοποιήσιμες τσάντες, βάζα ή άλλα επαναχρησιμοποιήσιμα δοχεία τροφίμων για μεταφορά των αγορών τους με σκοπό να δείξουν σε όλους πόσο απλό και εύκολο είναι να πραγματοποιήσουν τις αγορές τους με φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο. Ο στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν οι παρευρισκόμενοι πολίτες ότι έχουν πολλές εναλλακτικές λύσεις για τα δοχεία τροφίμων τους, εκτός από τα πλαστικά μίας χρήσης.</p>
<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Οι μαθητές και οι δάσκαλοι θα μπορούσαν να ντυθούν με το ίδιο χρώμα (κατά προτίμηση πράσινο), ώστε να είναι πιο ορατοί. Θα ήταν υπέροχο να τραβήξετε μια φωτογραφία όλοι μαζί, ενώ μπορείτε να συναναστραφείτε και με πελάτες ή πωλητές, ενθαρρύνοντας τον καθένα να ψωνίσει χωρίς συσκευασία.</p>

Τίτλος Δραστηριότητας: Ας δημιουργήσουμε τέχνη για χάρη του πλανήτη!

Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα

Κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας, οι μαθητές θα μάθουν να αναζητούν δημιουργικούς τρόπους επαναχρησιμοποίησης των πλαστικών απορριμμάτων τους, ώστε να γίνουν ξανά χρήσιμα, δημιουργώντας τέχνη, ενώ ταυτόχρονα περνούν ένα μήνυμα στους άλλους σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές θα εκφράσουν τις καλλιτεχνικές τους δεξιότητες ώστε να δημιουργήσουν «τέχνη» από τα πλαστικά και να είναι δημιουργικοί αναπτύσσοντας μια σύνδεση μεταξύ της καθημερινής τους ζωής και του προβλήματος της πλαστικής ρύπανσης. Επιπλέον, η συγκεκριμένη δραστηριότητα θα είναι χρήσιμη για να υποστηρίξει τους μαθητές στο να εκφραστούν και να εμπνευστούν, ενώ παράλληλα θα αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας φτιάχνοντας κάτι μαζί με τους συμμαθητές τους.

Απαραίτητα υλικά	Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε υλικό θέλουν ή μπορούν να βρουν πιο εύκολα, με ιδιαίτερη έμφαση στα πλαστικά. Μπορούν επίσης να βρουν υλικό για τη δημιουργία αφίσων ώστε να επικοινωνήσουν τη δράση τους. Μια καλή ιδέα είναι να επαναχρησιμοποιήσουν υλικά για τις αφίσες τους.
Τοποθεσία	Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν μια έκθεση στο σχολείο με τις δημιουργίες τους ή ακόμα καλύτερα στη γειτονιά ή σε κάποιο κομβικό σημείο της πόλης τους.
Διάρκεια	Η διάρκεια πρέπει να είναι η κατάλληλη για να δημιουργήσουν οι μαθητές αυτό που θέλουν και να οργανώσουν την έκθεσή τους.
Οδηγίες	<p>Η τέχνη έχει μια μακρά ιστορία πολιτικού και κοινωνικού ακτιβισμού και οι μαθητές μπορούν εύκολα να δημιουργήσουν τη δική τους τέχνη. Συνεπώς, οι μαθητές μπορούν να συλλέξουν πλαστικά υλικά και να γίνουν δημιουργικοί. Μπορούν να κάνουν ό,τι μπορούν να φανταστούν.</p> <p>Έχοντας τελειώσει με τις δημιουργίες τους, μπορούν να οργανώσουν μία έκθεση για να τις παρουσιάσουν στο σχολείο τους ή στη γειτονιά/πόλη τους. Μπορούν επίσης να δημιουργήσουν μία ενημερωτική/διαφημιστική καμπάνια και να ευαισθητοποιήσουν τους άλλους για το πρόβλημα των πλαστικών απορριμμάτων, εκφράζοντας ελεύθερα τον εαυτό τους με όποιο τρόπο θέλουν, π.χ. δημιουργία αφίσας (με φωτογραφίες, εικόνες, τέχνη και σχέδιο, κολλάζ), βίντεο, βίντεο κινουμένων σχεδίων, ζωγραφική, ποίηση, αφήγηση ιστορίας, ενημερωτικά άρθρα, τραγούδια, χορός, θεατρική παράσταση κ.λπ.</p>
Συμβουλές & Προτάσεις	Είναι σημαντικό να επισημανθεί ιδιαίτερα και να αναδειχθεί το πρόβλημα του πλαστικού μέσω του γεγονότος ότι είναι παντού και μπορείτε να το βρείτε σε οποιαδήποτε μορφή, τη στιγμή που τα πλαστικά υλικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ξανά και ξανά. Ως εκ τούτου, η βασική ιδέα αυτής της δραστηριότητας είναι να κάνει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν ότι δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε πλαστικά αντικείμενα μόνο για μία χρήση, ενώ τα περισσότερα από αυτά μπορεί να χρειαστούν έως και 1.000 χρόνια για να διασπαστούν, ενώ τα μικρά κομματάκια τους συνεχίζουν να υπάρχουν για άγνωστο χρονικό διάστημα.

Τίτλος Δραστηριότητας: Σχεδιάστε τα δικά σας καρτούν!	
Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα	<p>Η συγκεκριμένη δραστηριότητα επικεντρώνεται στην ευαισθητοποίηση γύρω από τα σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα με έναν δημιουργικό και άτυπο τρόπο μάθησης. Μέσω αυτής της δραστηριότητας οι μαθητές θα είναι σε θέση να βελτιώσουν την ενσυναίσθησή τους σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τη ρύπανση από πλαστικό, να αναπτύξουν και να υποστηρίξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες (προφορικά και μη λεκτικά) και να αυξήσουν τις αλληλεπιδράσεις τους με τους συμμαθητές και τους δασκάλους τους.</p>
Απαραίτητα υλικά	Χαρτιά, μολύβια, μαρκαδόροι, κραγιόνια κ.λπ.
Τοποθεσία	Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν τα καρτούν τους μέσα στην τάξη.
Διάρκεια	Η διάρκεια της δραστηριότητας μπορεί να είναι από 2 έως 3 ώρες.
Οδηγίες	<p>Οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν τα δικά τους κινούμενα σχέδια/καρτούν για να επικοινωνήσουν το πρόβλημα της πλαστικής ρύπανση και να βοηθήσουν άλλους ανθρώπους να κατανοήσουν τη σημασία αυτού του τεράστιου και απαιτητικού προβλήματος. Ταυτόχρονα, οι μαθητές με καλλιτεχνικές δεξιότητες θα έχουν τη δυνατότητα να εκφραστούν.</p> <p>Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναφέρουν στους μαθητές παραδείγματα ώστε να εμπνευστούν και να δημιουργήσουν τα δικά τους καρτούν, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ένα παιδί στην παραλία που φτιάχνει κάστρα από πλαστικό, • ένας δύτης που κολυμπάει ανάμεσα σε πλαστικές σακούλες, μπουκάλια και άλλες συσκευασίες, • ένα πιάτο με πλαστικά αντί για θαλασσινά, • διάσημοι πολιτικοί ηγέτες (όπως ο Ντόναλντ Τραμπ και ο Βλαντιμίρ Πούτιν) να μιλούν για μείωση των πλαστικών ενώ ταυτόχρονα πίνουν από ποτήρι με πλαστικό καλαμάκι. <p>Επιπλέον, μια σχολική έκθεση με όλα τα καρτούν μπορεί να οργανωθεί ή οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν ένα ψηφιακό περιοδικό με τα καρτούν και τις επεξηγήσεις τους.</p>

<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Οι μαθητές μπορούν επίσης να δημιουργήσουν έναν διαγωνισμό στον οποίο τα καλύτερα καρτούν (σύμφωνα με τις ψήφους των επισκεπτών της έκθεσης) θα εκτυπωθούν και θα αναρτηθούν στον κύριο χώρο των σχολικών ανακοινώσεων. Μπορούν επίσης να εκτυπωθούν και σε επαναχρησιμοποιούμενες υφασμάτινες τσάντες.</p>
----------------------------------	--

Σύνοψη μαθησιακών αποτελεσμάτων

Μέσω των παραπάνω δραστηριοτήτων, οι μαθητές θα μπορέσουν:

- ✓ να κατανοήσουν τη σοβαρότητα της ρύπανσης από πλαστικά,
- ✓ να ενισχύσουν την ευαισθητοποίησή τους γύρω από τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις αρνητικές επιπτώσεις αυτών στις ζωές τους και στη φύση,
- ✓ να αναπτύξουν την κοινωνική τους δραστηριοποίηση,
- ✓ να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και λήψης αποφάσεων και
- ✓ να χτίσουν ισχυρά πρότυπα και αξίες.

3.2.3. Εκπαιδευτικά ταξίδια

Τίτλος Δραστηριότητας: Ντοκιμαντέρ «Γνώρισε την πλαστική ρύπανση»

Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα

Οι μαθητές θα δημιουργήσουν ένα ντοκιμαντέρ που σχετίζεται με την πλαστική ρύπανση αφού επισκεφθούν ένα μέρος ή διάφορα μέρη που συνδέονται με την πλαστική ρύπανση, όπως ένα εργοστάσιο ανακύκλωσης, ή μια περιοχή που έχει πληγεί, όπως μία λίμνη ή μία παραλία.

Η διαδικασία δημιουργίας ενός ντοκιμαντέρ θα ενισχύσει τη δημιουργικότητα των μαθητών και θα αισθανθούν ότι έχουν συμμετάσχει σε κάτι σημαντικό όλοι μαζί. Συνεπώς, αυτή η δραστηριότητα θα δημιουργήσει την **αίσθηση των μαθητών ότι ανήκουν στην κοινότητα και θα βελτιώσει την ενσυναίσθηση τους γύρω από την πλαστική ρύπανση**. Θα τους κάνει να συνειδητοποιήσουν ότι **μπορούν να κάνουν τη δική τους φωνή να ακουστεί στην κοινωνία**, ενώ είναι απαραίτητο να αναζητηθούν τρόποι για το πώς μπορούν να είναι

	ενεργοί πολίτες και να προκαλέσουν θετικές αλλαγές στην κοινωνία τους.
Απαραίτητα υλικά	Το ντοκιμαντέρ μπορεί να εγγραφεί με smartphone ή κάμερα εάν είναι διαθέσιμη. Ένα απλό «σενάριο» είναι απαραίτητο για τη δημιουργία μιας βασικής δομής για το ντοκιμαντέρ και θα πρέπει να προσαρμοστεί σε ό, τι είναι διαθέσιμο από υλικά, χρόνο και σχετικά και κατάλληλα μέρη για επίσκεψη.
Τοποθεσία	Υπάρχουν ποικίλα μέρη που συνδέονται με την πλαστική ρύπανση, όπως ένα εργοστάσιο ανακύκλωσης ή μια περιοχή που έχει επηρεαστεί αρνητικά από την πλαστική ρύπανση, όπως μια λίμνη, ένα ποτάμι ή μια παραλία.
Διάρκεια	Η διάρκειά της εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, αλλά μια προτεινόμενη διάρκεια 1 ή 2 μηνών μπορεί να είναι αρκετή για τους μαθητές και τους δασκάλους να προετοιμαστούν και να δημιουργήσουν ένα μικρό ντοκιμαντέρ.
Οδηγίες	<p>Οργανώστε μία επίσκεψη σε ένα μέρος ή πολλά μέρη με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, όπως εργοστάσια ανακύκλωσης και χώροι υγειονομικής ταφής ή λίμνες, ποτάμια και παραλίες. Πριν από την επίσκεψη, προετοιμάστε μια ιδέα, κάντε μια έρευνα μαζί με τους μαθητές σας και εστιάστε σε ορισμένα κύρια σημεία που μπορούν να αποτελέσουν τη βασική δομή του ντοκιμαντέρ, όπως για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ορισμός του προβλήματος • Κατανόηση της κατάστασης • Αναζήτηση λύσεων • Προώθηση και υποστήριξη θετικών αλλαγών <p>Παροτρύνετε τους μαθητές σας να είναι δημιουργικοί. Μπορούν να αφηγηθούν την εμπειρία τους από την επίσκεψή τους στη συγκεκριμένη περιοχή/μέρος, να πάρουν συνεντεύξεις από άτομα που εργάζονται εκεί ή από άτομα που επισκέπτονται συχνά μια παραλία και έχουν παρατηρήσει να εμφανίζεται η πλαστική ρύπανση ή μπορούν να δημιουργήσουν ένα απλό σενάριο του ταξιδιού ενός πλαστικού μπουκαλιού.</p>
Συμβουλές & Προτάσεις	Στόχος της δραστηριότητας είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη ρύπανση από πλαστικό όχι μόνο με δημιουργικό αλλά και με επίσημο τρόπο. Ωστόσο, θυμηθείτε ότι δεν θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα επαγγελματικό ντοκιμαντέρ, αλλά κάτι που οι μαθητές θα είναι

	περήφανοι να παρουσιάσουν. Ο κύριος σκοπός για τους μαθητές είναι να μάθουν σημαντικά πράγματα ενώ διασκεδάζουν.
--	--

Τίτλος Δραστηριότητας: “Μία θάλασσα χωρίς πλαστικά”	
Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα	Οι μαθητές θα μαζέψουν πλαστικά από την ακτή μιας παραλίας, καθώς αυτή η δραστηριότητα αναφέρεται στη βαθιά κατανόηση του τεράστιου προβλήματος της θαλάσσιας πλαστικής ρύπανσης. Θα βοηθήσει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του προβλήματος και να αναγνωρίσουν το βαθμό στον οποίο η πλαστική ρύπανση έχει φτάσει σήμερα. Μέσω αυτής της δραστηριότητας, οι μαθητές θα ενισχύσουν την περιβαλλοντική τους ευαισθητοποίηση , θα αυξήσουν την κριτική σκέψη τους για τη ρύπανση των πλαστικών, θα μάθουν πώς να συνεργάζονται με τους συνομηλίκους τους για έναν σημαντικό σκοπό, θα εξοικειωθούν με τη νομοθεσία που σχετίζεται με περιβαλλοντικά προβλήματα και την πλαστική ρύπανση, ενώ ένας καθαρισμός μιας παραλία θα τους ενθαρρύνει να αναλάβουν δράση στην κοινότητά τους .
Απαραίτητα υλικά	Αυτή η δραστηριότητα δεν απαιτεί απαραίτητα υλικά εκτός από σακούλες για τη συλλογή των σκουπιδιών.
Τοποθεσία	Μία παραλία, ένα ποτάμι ή μία λίμνη.
Διάρκεια	Η διάρκειά της μπορεί να είναι 3 με 4 ώρες ώστε να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη νομοθεσία κατά της πλαστικής ρύπανσης, να παρακολουθήσουν το σχετικό ντοκιμαντέρ και να αφιερώσουν και 1 ημέρα για την εφαρμογή της δραστηριότητας καθαρισμού.
Οδηγίες	Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να κάνουν μια έρευνα σχετικά με την υφιστάμενη νομοθεσία που σχετίζεται με τη ρύπανση του περιβάλλοντος με ιδιαίτερη έμφαση στην πλαστική ρύπανση, τόσο του τι αναμένεται από τη χώρα τους όσο και σε μια ευρύτερη εικόνα, όπως σε επίπεδο ΕΕ. Αφού έχουν παρουσιάσει τα ευρήματά τους στους μαθητές, μπορούν να παρακολουθήσουν ένα σχετικό ντοκιμαντέρ που ονομάζεται «Ένα αρχιπέλαγος χωρίς πλαστικά», το οποίο παρουσιάζει το πρόβλημα της θαλάσσιας πλαστικής ρύπανσης και πώς αυτή επηρεάζει τη ζωή μας ή μπορούν να αναζητήσουν ένα παρόμοιο ντοκιμαντέρ.

	<p>Μετά από αυτό, οι μαθητές μπορούν να επισκεφθούν μια παραλία, ένα ποτάμι ή μια λίμνη που βρίσκεται κοντά στην περιοχή τους και να προσπαθήσουν να καθαρίσουν. Θα συλλέξουν τα απόβλητα και μπορούν να τα χωρίσουν σε κατηγορίες πλαστικών, χαρτιού, αλουμινίου κ.λπ. με σκοπό την ανακύκλωση.</p> <p>Κατά τη διάρκεια του καθαρισμού, μπορούν να τραβήξουν φωτογραφίες για να τις μοιραστούν με τη σχολική τους κοινότητα διηγώντας μία ιστορία γύρω από την εμπειρία. Μπορούν επίσης να διαδώσουν την εμπειρία τους οπουδήποτε μπορούν, όπως μελλοντικές δραστηριότητες ή καμπάνιες.</p>
<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Συνιστάται να παρουσιάσετε τα δεδομένα και τις οδηγίες της νομοθεσίας της χώρας σας με κατανοητό τρόπο για τους μαθητές, δηλαδή θα πρέπει να προσπαθήσετε να μην παρουσιάσετε μόνο βαρετούς αριθμούς και δεδομένα, αλλά να υιοθετήσετε έναν τρόπο που θα έχει νόημα για τους μαθητές ώστε μέσω αυτού να συνειδητοποιήσουν πόσο σημαντικό είναι να αλλάξουμε τις συνήθειες μας προς αυτή τη θετική κατεύθυνση άμεσα.</p>

<p>Τίτλος Δραστηριότητας: Περιοδικό για τη διαχείριση αποβλήτων</p>	
<p>Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα</p>	<p>Το περιοδικό για τη διαχείριση αποβλήτων θα είναι ένα οικολογικό περιοδικό που θα αναπτυχθεί από τους μαθητές. Κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας, οι μαθητές θα πραγματοποιήσουν τη δική τους έρευνα και μέσω αυτής της διαδικασίας, θα κατανοήσουν βαθιά τις διάφορες μεθόδους διαχείρισης αποβλήτων και τα οικολογικά και οικονομικά οφέλη που βρίσκονται πίσω από αυτήν. Επιπλέον, οι μαθητές θα αυξήσουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, θα συνδέσουν το σχολείο με την πραγματική ζωή, καθιστώντας το σχολείο ως ζωτικό μέρος της τοπικής κοινωνίας, θα ενισχύσουν την κριτική σκέψη τους και θα προωθήσουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών. Επίσης, αυτή η δραστηριότητα μπορεί να ενδυναμώσει τους μαθητές παρέχοντάς τους δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και υποστηρίζοντάς τους να αναλάβουν δράση μέσα στην κοινότητά τους.</p>
<p>Απαραίτητα υλικά</p>	<p>Η αναζήτηση απαραίτητων υλικών εξαρτάται από το τι σκοπεύουν να κάνουν οι μαθητές, αλλά θα χρειαστούν ό, τι είναι αναγκαίο για τη δημιουργία και – ίσως – εκτύπωση ενός περιοδικού.</p>

<p>Τοποθεσία</p>	<p>Τα μέρη που μπορούν να επισκεφθούν οι μαθητές για την έρευνά τους είναι περιβαλλοντικά πάρκα και χώροι υγειονομικής ταφής.</p>
<p>Διάρκεια</p>	<p>Η διάρκεια της δραστηριότητας εξαρτάται από την προτίμηση του δασκάλου, αλλά μπορεί να διαρκέσει ολόκληρο το σχολικό έτος καθώς πρόκειται για ένα έργο που εξελίσσεται.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Ως αρχικό στάδιο αυτής της δραστηριότητας θα μπορούσε να είναι μια διάλεξη από έναν εμπειρογνώμονα/ειδικό που θα συζητήσει με τους μαθητές σχετικά με τη διαχείριση απορριμμάτων και γιατί η πρόληψη, η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση είναι καλύτερες λύσεις από την καύση και την ταφή αυτών. Σε περίπτωση που η επίσκεψη ενός εμπειρογνώμονα/ειδικού δεν είναι εφικτή, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναλάβουν το ρόλο του εμπειρογνώμονα/ειδικού παρουσιάζοντας πληροφορίες και επιχειρήματα από τη δική τους εμπειρία και γνώση.</p> <p>Το προτεινόμενο περιοδικό των μαθητών θα αποτελείται από άρθρα που περιγράφουν τις εμπειρίες τους από επισκέψεις σε πάρκα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ανακύκλωσης, εγκαταστάσεις/εργοστάσια ανακύκλωσης και χώρους υγειονομικής ταφής. Για καλύτερα αποτελέσματα και την επίτευξη ενός δημιουργικού τρόπου μάθησης, οι μαθητές πρέπει να ακολουθήσουν μια συγκεκριμένη διαδικασία:</p> <p>Διαχωρίζουμε τους μαθητές σε ομάδες (δημοσιογράφοι, φωτογράφοι, χημικοί, μηχανικοί, δικηγόροι, περιβαλλοντολόγοι). Όλοι αποτελούν μέρος του οικολογικού περιοδικού για τη διαχείριση των αποβλήτων.</p> <p>Πρώτον, οι δικηγόροι πρέπει να μελετήσουν τη νομοθεσία σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων στην Ευρώπη και στη χώρα τους και να παρέχουν πληροφορίες σε ολόκληρη την ομάδα.</p> <p>Μετά από αυτό, θα οργανωθεί μια επίσκεψη σε ένα περιβαλλοντικό πάρκο και θα γίνει έρευνα σχετικά με τις συνήθειες ανακύκλωσης (υπεύθυνοι της δραστηριότητας: δημοσιογράφοι και φωτογράφοι). Οι δημοσιογράφοι θα πάρουν συνεντεύξεις από το προσωπικό διοίκησης του πάρκου και από άτομα που επισκέπτονται το πάρκο για ανακύκλωση. Ρωτήστε τους για τους λόγους που ανακυκλώνουν (είναι τα χρήματα που παίρνουν πίσω ή η προστασία του περιβάλλοντος που έχει σημασία;). Οι φωτογράφοι θα τραβήξουν φωτογραφίες για το άρθρο.</p> <p>Μια άλλη επίσκεψη θα οργανωθεί σε χώρο υγειονομικής ταφής (υπεύθυνοι της δραστηριότητας: χημικοί, μηχανικοί, περιβαλλοντολόγοι). Ο χώρος υγειονομικής ταφής είναι ένα μέρος όπου</p>

	<p>όλα τα απόβλητα μιας πόλης μεταφέρονται για ταφή. Οι χημικοί, οι μηχανικοί και οι περιβαλλοντολόγοι θα αναζητήσουν πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία, ενώ μπορούν να κάνουν ερωτήσεις σχετικά με το γιατί αυτή η μέθοδος δεν θεωρείται πλέον φιλική και ασφαλής για το περιβάλλον, την ποσότητα των αποβλήτων που λαμβάνουν καθημερινά και σε ποιο ποσοστό είναι πλαστικό, χαρτί ή άλλα ανακυκλώσιμα υλικά. Επιπλέον, θα ήταν χρήσιμο να τεθούν ερωτήσεις σχετικά με το μέλλον των συγκεκριμένων αποβλήτων και τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσει η ταφή αυτών στην ατμόσφαιρα και τον υδροφόρο ορίζοντα.</p> <p>Μετά από κάθε δραστηριότητα, οι μαθητές θα πρέπει να προετοιμάσουν ένα σχετικό άρθρο με όλες τις πληροφορίες και τις γνώσεις που απέκτησαν, συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφιών που πήραν από την επίσκεψή τους. Η έκδοση του περιοδικού μπορεί να βασίζεται στη συχνότητα και το χρόνο των επισκέψεων και των δραστηριοτήτων και έτσι, για παράδειγμα, θα μπορούσε να δημοσιευτεί στα μέσα του σχολικού έτους και στο τέλος ή μόνο στο τέλος.</p>
<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Όλα τα παραπάνω είναι ιδέες για τους εκπαιδευτικούς ώστε να είναι δημιουργικοί. Μπορούν επίσης να προσθέσουν άλλες σχετικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους με σκοπό να δημιουργήσουν ένα περιοδικό που είναι ζωντανό και έχει συνεχή παρουσία στη σχολική ζωή. Επιπλέον, το περιοδικό για τη διαχείριση αποβλήτων μπορεί επίσης να περιλαμβάνει άρθρα με πληροφορίες σχετικά με άλλες δραστηριότητες.</p>

Σύνοψη μαθησιακών αποτελεσμάτων

Μέσω των παραπάνω δραστηριοτήτων, οι μαθητές θα μπορέσουν:

- ✓ να ενισχύσουν τη σύνδεση μεταξύ σχολείου και καθημερινής ζωής στην κοινότητα/γειτονιά τους,
- ✓ να εξοικειωθούν με τη νομοθεσία που σχετίζεται με περιβαλλοντικά προβλήματα και την πλαστική ρύπανση,
- ✓ να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη να διαμορφώνουν τη γνώμη τους, να παίρνουν θέση και να παρεμβαίνουν όποτε χρειαστεί,
- ✓ να διευρύνουν τον τρόπο σκέψης τους, να ενισχύσουν τον σεβασμό και να εκτιμήσουν τις διαφορετικές απόψεις και απόψεις,
- ✓ να αναπτύξουν την αλληλεγγύη και την αίσθηση τους ότι ανήκουν στην κοινότητα,
- ✓ να μάθουν να χρησιμοποιούν όλες τις αισθήσεις τους όταν έρχονται σε επαφή με τη φύση και έτσι να δημιουργηθεί μια στενή σχέση με το φυσικό περιβάλλον τους,
- ✓ να αναπτύξουν την κοινωνική ευθύνη και
- ✓ να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης και λήψης αποφάσεων.

3.2.4. Συνεργαζόμαστε όλοι μαζί

Τίτλος Δραστηριότητας: Συζήτηση με μέλη της κοινότητας ή των τοπικών αρχών

Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα στοχεύει στο να ωθήσει τους μαθητές να αναζητήσουν επιχειρήματα ώστε να υπερασπιστούν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο θα ζουν αυτοί και τα παιδιά τους. Μέσω αυτής της δραστηριότητας, οι μαθητές **θα αναπτύξουν κριτική σκέψη**, θα ενισχύσουν τις **δεξιότητες επικοινωνίας** (προφορική και μη λεκτική), θα συνειδητοποιήσουν **πως να εξωτερικεύουν τις σκέψεις τους**, πως μπορούν να είναι **ενεργοί πολίτες** και να ενδυναμώσουν τις **δεξιότητές τους στην παρουσίαση, την ομαδική εργασία και τη δημόσια ομιλία**. Θα **αυξήσουν τις αλληλεπιδράσεις τους** όχι μόνο με τους συνομηλίκους και τους δασκάλους τους, αλλά και με άτομα που παίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινότητά τους, όπως μέλη της κοινότητας, τις τοπικές αρχές και τις τοπικές ή παγκόσμιες ΜΚΟ.

Απαραίτητα υλικά

Υλικό για τη διαφήμιση της εκδήλωσης, όπως φυλλάδια, αφίσες και άλλους τρόπους επικοινωνίας.
Δύο τραπέζια και μικρόφωνα για τους ομιλητές.

<p>Τοποθεσία</p>	<p>Η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα στο σχολείο ή σε άλλη περιοχή της τοπικής κοινότητας του σχολείου, όπως μια πλατεία στη γειτονιά ή έξω από το δημαρχείο.</p>
<p>Διάρκεια</p>	<p>Η απαραίτητη διάρκεια πρέπει να περιλαμβάνει την προετοιμασία των μαθητών για τη συζήτηση ενώ η συζήτηση μπορεί να διαρκέσει 1-2 ώρες.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Οι εκπαιδευτικοί θα προσκαλέσουν έναν ή περισσότερους εκπροσώπους των τοπικών αρχών (ή μέλη της κοινότητας, μέλη τοπικών ή παγκόσμιων ΜΚΟ ή άλλοι ενδιαφερόμενοι) για να συμμετάσχουν στη συζήτηση και θα αναπτύξουν μια ιδέα για τη συζήτηση, όπως η ακόλουθη:</p> <p><i>Ένα εργοστάσιο που θα καίει απόβλητα από όλη τη χώρα (συμπεριλαμβανόμενα και πλαστικά) πρόκειται να κατασκευαστεί κοντά στο σχολείο. Οι πολίτες είναι αντίθετοι με αυτό. Έτσι, οι μαθητές οργανώνουν μια συζήτηση με τις τοπικές αρχές προκειμένου να υποστηρίξουν τη γειτονιά τους και να εκφράσουν τις ανησυχίες τους.</i></p> <p>Ή μπορούν να επιλέξουν μια άλλη ιδέα που ενδιαφέρει περισσότερο τους μαθητές τους ή είναι σχετική με την περιοχή/γειτονιά τους, καθώς ο στόχος είναι να εμπλακούν δυναμικά οι μαθητές σας σε αυτήν. Αφού επιλέξουν το θέμα, οι μαθητές θα πρέπει να προετοιμαστούν πραγματοποιώντας σχετική έρευνα. Οι μαθητές μπορούν να χωριστούν σε ομάδες και κάθε ομάδα μπορεί να ακολουθήσει μια διαφορετική κατεύθυνση στα επιχειρήματά της. Θα μπορούσε να είναι χρήσιμο για τους μαθητές να καταγράψουν τις σκέψεις σε χαρτί ώστε να το έχουν μαζί τους κατά τη διάρκεια της συζήτησης.</p> <p>Οι γονείς μπορούν επίσης να παραστούν στην εκδήλωση.</p>
<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Η ατμόσφαιρα της συζήτησης θα είναι αρκετά φιλική καθώς ο κύριος στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να επιτρέψει στους μαθητές να εκφραστούν και να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους για ένα καθαρό φυσικό περιβάλλον.</p>

Τίτλος Δραστηριότητας: Συνεργασία με τοπικές/παγκόσμιες ΜΚΟ

Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα

Μέσω μιας δημιουργικής συνεργασίας με τοπικές ή παγκόσμιες ΜΚΟ, οι μαθητές θα αυξήσουν την κατανόησή τους γύρω από θέματα περιβάλλοντος και βιωσιμότητας. Μια ΜΚΟ που καταπολεμά τη ρύπανση του περιβάλλοντος μπορεί να παρέχει πρακτική περιβαλλοντική εκπαίδευση. Συνεπώς, οι μαθητές θα έχουν κίνητρα και

	<p>έμπνευση για να ενεργήσουν προς μια πιο φιλική προς το περιβάλλον κοινωνία, ενώ θα ενισχύσουν την αίσθηση τους ότι ανήκουν στην κοινότητα. Μέσω αυτής της δραστηριότητας, θα αισθανθούν ότι οι προσπάθειές τους λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, και κατά συνέπεια, θα αρχίσουν να αναπτύσσουν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ακτιβιστικές τους δεξιότητες.</p>
Απαραίτητα υλικά	Εξαρτάται από τις επιλεγμένες δραστηριότητες.
Τοποθεσία	Οι μαθητές μπορούν να επισκεφθούν τοπικές ΜΚΟ που σχετίζονται με τη ρύπανση του περιβάλλοντος, εάν είναι δυνατόν.
Διάρκεια	Η διάρκεια αυτής της δραστηριότητας εξαρτάται από το χρόνο που οι εκπαιδευτικοί θέλουν να αφιερώσουν σε αυτήν. Προκειμένου αυτή η δραστηριότητα να έχει αντίκτυπο, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν χρόνο να επικοινωνήσουν με τοπικές ή παγκόσμιες ΜΚΟ, να οργανώσουν μια συνάντηση (εάν είναι εφικτό) και να οργανώσουν τις ακόλουθες προτεινόμενες εκδηλώσεις, εργαστήρια ή εκστρατείες.
Οδηγίες	<p>Οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι να βρουν μια κατάλληλη ΜΚΟ (τοπική ή παγκόσμια) που μπορεί να προσφέρει πολύτιμη περιβαλλοντική εκπαίδευση στους μαθητές τους.</p> <p>Εάν η επιλεγμένη ΜΚΟ είναι τοπική, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να οργανώσουν μια επίσκεψη στο χώρο της ή ένας εκπρόσωπος της ΜΚΟ μπορεί να έρθει στο σχολείο για να παρουσιάσει την δουλειά τους. Ωστόσο, στην περίπτωση μιας παγκόσμιας ΜΚΟ, μπορούν να οργανώσουν μια διαδικτυακή συνάντηση.</p> <p>Η επιλεγμένη ΜΚΟ μπορεί να οργανώσει ένα εργαστήριο για να ενημερωθούν οι μαθητές σχετικά με περιβαλλοντικά προβλήματα και την πλαστική ρύπανση και να αναζητήσουν πιθανούς τρόπους δράσης προς μια πιο υπεύθυνη αγωγή του πολίτη. Οι μαθητές από άλλα σχολεία μπορούν να προσκληθούν τόσο στο εργαστήριο όσο και οποιαδήποτε άλλη δράση που θα οργανωθεί.</p> <p>Μετά από αυτό, οι μαθητές και η ΜΚΟ μπορούν να διοργανώσουν μια εκδήλωση ή μια εκστρατεία για να ενημερώσουν και άλλους πολίτες σχετικά με την πλαστική ρύπανση και επίσης να επικοινωνήσουν τις ενέργειές τους και να διαδώσουν τα έργα και τα αποτελέσματά τους.</p>
Συμβουλές & Προτάσεις	Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναπτύξουν συνεργασίες με πολλές ΜΚΟ από όλο τον κόσμο. Καθώς οι μαθητές μπορεί να μην είναι σε θέση να μιλούν αγγλικά, ακόμη και μια δημοσίευση από μια μεγάλη ΜΚΟ σχετικά με τις προσπάθειές τους και τα έργα τους μπορεί να τους κάνει

	ευτυχισμένους και να αισθάνονται ότι η εργασία τους εκτιμάται και θαυμάζεται.
--	---

Τίτλος Δραστηριότητας: Περιοχή Ηρώων Ελεύθερων από Πλαστικά

Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα	Οι μαθητές θα είναι υπεύθυνοι για την εύρεση και τον καθαρισμό μιας περιοχής που επηρεάζεται από απόβλητα και ρύπανση, για παράδειγμα, ένα εγκαταλελειμμένο πάρκο γεμάτο σκουπίδια. Μέσω αυτής της πολύτιμης δραστηριότητας, οι μαθητές θα αναλάβουν δράση και θα αισθάνονται ότι αποτελούν μέρος μιας δράσης που είναι σημαντική για το κοινό καλό της κοινωνίας τους. Επιπλέον, οι μαθητές θα λάβουν μέρος σε μια μαθησιακή διαδικασία βασισμένη στην έρευνα που θα αναπτύξει την κριτική σκέψη τους , ενώ αναζητούν προβλήματα για επίλυση στη γειτονιά τους. Ως εκ τούτου, θα ενισχύσουν το προφίλ τους ως υπεύθυνοι πολίτες που δραστηριοποιούνται και ενδιαφέρονται για τη γειτονιά/κοινωνία τους.
Απαραίτητα υλικά	Τσάντες/σακούλες για συλλογή των σκουπιδιών και στη συνέχεια ανακύκλωσή τους.
Τοποθεσία	Μια περιοχή κοντά στη γειτονιά του σχολείου (π.χ. ένα πάρκο, μία πλατεία).
Διάρκεια	Η προτεινόμενη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας απαιτεί χρόνο για αναζήτηση μιας κατάλληλης περιοχής, προετοιμασία μαθητών με αφίσες, φυλλάδια και άλλους τρόπους επικοινωνίας της εκδήλωσης και επίσης μια ολόκληρη μέρα για την εκδήλωση καθαρισμού.
Οδηγίες	<p>Σε κάθε πόλη ή γειτονιά, μπορούμε να βρούμε μια περιοχή που απαιτεί περισσότερη φροντίδα, που μπορεί να έχει εγκαταλειφθεί εντελώς ή να μην εξυπηρετεί τις ζωές των κατοίκων της περιοχής είτε αισθητικά είτε υγιεινά. Ή ακόμη μπορεί και να υπάρχει ένα πάρκο ή μια πλατεία που είναι γεμάτη σκουπίδια και οι τοπικές αρχές δεν δίνουν προσοχή στο πρόβλημα.</p> <p>Οι μαθητές πρέπει να βρουν ένα αντίστοιχο μέρος και να τραβήξουν πολλές φωτογραφίες. Μετά από αυτό, θα πρέπει να αναπτύξουν μια πρόταση για τον καθαρισμό της περιοχής και να δημιουργήσουν μια «Περιοχή Ηρώων Ελεύθερων από Πλαστικά».</p>

	<p>Ξεκινήστε με μια συνεδρία καταγισμού ιδεών στο σχολείο. Γράψτε κάθε ιδέα σε έναν πίνακα. Αναπτύξτε τις ιδέες σε μικρές ομάδες. Υποστηρίξτε τα παιδιά να φτιάξουν ένα σχέδιο αναλογιζόμενοι πως οραματίζονται την περιοχή. Παρουσιάστε τα σχέδια ο ένας στον άλλο, συνεργαστείτε και σκεφτείτε τι μπορείτε να επιτύχετε από αυτήν την ενέργεια.</p> <p>Επικοινωνήστε με τις τοπικές αρχές ή μπορείτε ακόμη και να επικοινωνήσετε απευθείας με τον δήμαρχο. Ζητήστε ένα ραντεβού στο οποίο μπορείτε να παρουσιάσετε τα σχέδιά σας και να ζητήσετε υποστήριξη ώστε να κάνετε τα σχέδιά σας πραγματικότητα. Τέλος, οργανώστε μια εκδήλωση με τους μαθητές σας για τον καθαρισμό της περιοχής από τα απόβλητα, δίνοντας μια νέα ζωή σε αυτήν.</p> <p>Επιπλέον, είναι απαραίτητο να διαδώσετε την δράση σας, έτσι ώστε οι ντόπιοι να μπορούν να ενημερωθούν και να βοηθήσουν. Ποτέ δεν μπορείτε να ξέρετε από πού μπορεί να έρθει βοήθεια.</p> <p>Μία καλή ιδέα επίσης είναι οι μαθητές να διηγηθούν την ιστορία του πάρκου χωρίς απορρίμματα και πλαστικά με δημιουργικό έργο μέσω της τέχνης. Ακολουθούν μερικές ιδέες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • κοινόχρηστος χώρος: πάγκοι, τραπέζια φτιαγμένα από π.χ. παλέτες, παρτέρια με βότανα, παιχνίδια με φυσικά υλικά. • ευαισθητοποίηση, όπως φυλλάδια και αφίσες. • κατασκευές φιλικές προς τα πουλιά: τραπέζι πτηνών, λουτρά πουλιών. • ανάπτυξη τρόπου ζωής χωρίς απόβλητα, όπως κομποστοποίηση ή χρήση δοχείων διαχωρισμού αποβλήτων.
<p>Συμβουλές & Προτάσεις</p>	<p>Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας καθαρισμού, οι μαθητές μπορούν να οργανώσουν οποιαδήποτε παρουσίαση θέλουν ή μπορούν να προσκαλέσουν τους γονείς και μαθητές από άλλα σχολεία να τους βοηθήσουν. Θα ήταν επίσης χρήσιμο να συνεργαστείτε με τις τοπικές αρχές για την επικοινωνία της εκδήλωσης. Στο τέλος της εκδήλωσης, οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν ένα πανό με τον τίτλο «Περιοχή Ηρώων Ελεύθερων από Πλαστικά» και να το κρεμάσουν κάπου που να φαίνεται.</p>

Τίτλος Δραστηριότητας: “Κατάστημα απορριμμάτων”	
Στόχοι, ικανότητες και μαθησιακό αποτέλεσμα	<p>Η δραστηριότητα αυτή θα προσπαθήσει να κάνει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν ότι πολλά από τα σκουπίδια μας μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν. Επομένως, θα κατανοήσουν καλύτερα τη χρήση διαφορετικών υλικών, βελτιώνοντας παράλληλα την ενσυναίσθηση τους για ελαχιστοποίηση της χρήσης πλαστικών. Επιπλέον, θα συνειδητοποιήσουν πόσο εύκολο είναι να είναι κάποιος ενεργός πολίτης και να προβαίνει σε βιώσιμες επιλογές, ενώ θα αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες.</p>
Απαραίτητα υλικά	Οποιοδήποτε ανακυκλώσιμο υλικό που μπορούν να βρουν οι μαθητές (π.χ. κομμάτια υφασμάτων, χαρτοκιβώτια, καπάκια κ.λπ.).
Τοποθεσία	Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές θα πρέπει να αναζητήσουν ένα "κατάστημα συλλογής απορριμμάτων" ή μια παρόμοια υπηρεσία και να ξεκινήσουν μια συνεργασία.
Διάρκεια	Δεν υπάρχει συγκεκριμένη διάρκεια για αυτήν τη δραστηριότητα. Οι μαθητές μπορούν να συλλέγουν ανακυκλώσιμα υλικά και να τα δίνουν εκεί όποτε έχουν συλλέξει αρκετά.
Οδηγίες	<p>Τα καταστήματα συλλογής απορριμμάτων είναι δημοφιλή σε πολλές χώρες. Βοηθούν στην επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων και στοχεύουν στο συνδυασμό της μείωσης των αποβλήτων με δημιουργικές δραστηριότητες. Τα καταστήματα, τα οποία πρακτικά έχουν δημιουργηθεί από χόμπι, αγοράζουν τις πρώτες ύλες τους από τα γύρω εργοστάσια ή τα λαμβάνουν ως δωρεές. Πρόκειται για υπολείμματα και απόβλητα που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν με ασφάλεια (π.χ. κομμάτια υφασμάτων, χαρτοκιβώτια, καπάκια κ.λπ.). Το σύστημα ωφελεί και τις δυο πλευρές: τα εργοστάσια δεν χρειάζεται να πληρώσουν τα έξοδα διαχείρισης αποβλήτων και οι ντόπιοι έχουν πρόσβαση σε πρώτες ύλες σε προσιτές τιμές και χωρίς σοβαρές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.</p> <p>Οι μαθητές πρέπει να αναζητήσουν ένα κατάστημα διαχείρισης αποβλήτων ή μια παρόμοια υπηρεσία στην πόλη τους και να ξεκινήσουν μια συνεργασία. Μπορούν να μαζέψουν όσα ανακυκλώσιμα υλικά μπορούν και να τα δώσουν εκεί. Θα είναι επίσης χρήσιμο να προωθήσουν τη δράση τους και να ενθαρρύνουν τους γονείς τους και άλλους πολίτες να κάνουν το ίδιο.</p>

**Συμβουλές &
Προτάσεις**

Αυτή η δραστηριότητα πρέπει να ξεκινήσει μια συνεχής συνεργασία μεταξύ των μαθητών και των υπηρεσιών συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να κάνουν τους μαθητές να αισθάνονται ότι η ανακύκλωση πρέπει να είναι μέρος της καθημερινής τους ζωής και πρέπει να εκφράζουν τη γνώμη τους, έτσι ώστε οι γονείς και άλλοι πολίτες να μπορούν επίσης να αναπτύξουν μία ενεργή συμμετοχή στην ανακύκλωση.

Σύνοψη μαθησιακών αποτελεσμάτων

Μέσω των παραπάνω δραστηριοτήτων, οι μαθητές θα μπορέσουν:

- ✓ να μάθουν πως να εισακούγεται και η δική τους φωνή.
- ✓ να ενδυναμώσουν τις δεξιότητες παρουσίασης, έρευνας, ομαδικής εργασίας και δημόσιας ομιλίας,
- ✓ να λάβουν μέρος σε διάφορες μαθησιακές διαδικασίες που βασίζονται στην έρευνα,
- ✓ να βελτιώσουν την κατανόησή τους σχετικά με τα ανακυκλώσιμα υλικά,
- ✓ να ενισχύσουν την ενσυναίσθησή τους για την ελαχιστοποίηση της πλαστικής ρύπανσης
- ✓ και τέλος να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους γύρω από τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό.

3.3. Συμβουλές για τους εκπαιδευτικούς

Παρόλο που δεν υπάρχει ένα προκαθορισμένο σύνολο κανόνων και χαρακτηριστικών που να καθορίζουν και να εξηγούν τις απαραίτητες δεξιότητες των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία του κοινωνικού ακτιβισμού ή του περιβαλλοντικού ακτιβισμού, και όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως, ορισμένοι πιστεύουν ότι οποιοσδήποτε θα μπορούσε να διδάξει ακτιβισμό, ωστόσο, η αλήθεια είναι ότι δεν είναι μια τόσο απλή διαδικασία διδασκαλίας. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους προκειμένου να επεξηγήσουν και να διδάξουν τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό μέσα στην τάξη και να παρέχουν στους μαθητές τους ευκαιρίες, καθώς και τη δομή και τα εργαλεία ώστε να είναι ενεργοί πολίτες και «να γίνουν η αλλαγή που θέλουν να δουν στον κόσμο».

Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας για τους μαθητές να αισθάνονται αποδεκτοί, σεβαστοί και ότι αποτελούν μέρος του σχολικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, λαμβάνοντας την απαραίτητη υποστήριξη. (Goodenow, 1993). Σύμφωνα με αυτήν την άποψη, και έχοντας υπόψη ότι κάθε παιδί έχει μια μοναδική προσωπικότητα, θα προτείνουμε μερικές χρήσιμες συμβουλές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν αποτελεσματικά τους εκπαιδευτικούς καθ' όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας τους γύρω από την ανάπτυξη του κοινωνικού και περιβαλλοντικού ακτιβισμού σε συνεργασία με τους μαθητές τους.

Ενεργητική ακρόαση

Μέσω της ενεργούς ακρόασης, ένας εκπαιδευτικός μπορεί να επιτύχει πολλούς σημαντικούς στόχους κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Υιοθετώντας αυτή τη στάση, οι εκπαιδευτικοί θα γνωρίσουν καλύτερα τους μαθητές τους και μπορούν να εμπνευστούν για να αναπτύξουν μια διαδικασία διδασκαλίας σχετικά με τον ακτιβισμό, η οποία θα είναι επικεντρωμένη και προσαρμοσμένη στις προσωπικότητες και τις ανάγκες των μαθητών τους.

Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί πρέπει πάντα να διατηρούν την εστίασή τους, να είναι προσεκτικοί και να δείχνουν πραγματικό ενδιαφέρον για αυτά που λένε οι μαθητές τους. Επιπλέον:

- Προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα ανοιχτό μαθησιακό περιβάλλον και να ενθαρρύνετε τους μαθητές να εκφράζουν τις ιδέες και ανησυχίες τους για κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Η πρόθεση εδώ είναι να αποφύγετε την κριτική και να αφιερώσετε στον μαθητή που μιλά την πλήρη προσοχή και ενέργειά σας.
- Να λειτουργείτε με ενσυναίσθηση και να τους δείχνετε ότι έχετε καταλάβει πραγματικά τι λένε. Επίσης, μπορείτε να κάνετε διερευνητικές ερωτήσεις, ενθαρρύνοντάς τους να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες για τις ιδέες και τις σκέψεις τους.
- Χρησιμοποιήστε μη λεκτικά μέσα επικοινωνίας, όπως έναν υποστηρικτικό τόνο φωνής και επαφή με τα μάτια, καθώς με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές θα αισθανθούν ότι κατανοούνται βαθιά.
- Δώστε προσοχή στη μη λεκτική επικοινωνία των μαθητών και προσπαθήστε να αναγνωρίσετε οποιαδήποτε πιθανή ενόχληση ή δυσαρέσκεια.

Χτίστε ένα δημιουργικό περιβάλλον

Οι μαθητές μπορεί να διαφέρουν στον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται τις πληροφορίες και τις γνώσεις. Κατά συνέπεια, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να δημιουργήσουν ένα δημιουργικό περιβάλλον όπου όλοι θα αισθάνονται ελεύθεροι να εκφράσουν τις ιδέες τους και να δημιουργήσουν τη δική τους εκδοχή ακτιβισμού για αναζήτηση χρήσιμων και καινοτόμων λύσεων των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων. Επομένως:

- Εάν οι μαθητές δυσκολεύονται να σκεφτούν λύσεις για κοινωνικά ή περιβαλλοντικά προβλήματα, προσπαθήστε πρώτα να μοιραστείτε τις δικές σας ιδέες, να τους παρέχετε υποστήριξη και να τους ενθαρρύνετε να σκεφτούν κάτι παρόμοιο ή ακόμα και κάτι εντελώς διαφορετικό.
- Να χρησιμοποιείτε πάντα απλή γλώσσα και να προσπαθείτε να εξηγήσετε τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα και τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισής τους με απλές λέξεις.
- Ορισμένα κοινωνικά ζητήματα θα μπορούσαν να φέρουν κάποιον σε δύσκολη θέση, συνεπώς οι εκπαιδευτικοί πρέπει πάντα να είναι ευαισθητοποιημένοι με τους μαθητές τους και να είναι πραγματικά προσεκτικοί σχετικά με το πώς θα διαχειριστούν μια δύσκολη κατάσταση.

Γίνετε πηγή ενδυνάμωσης και έμπνευσης

Όταν οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να καλλιεργήσουν μια αποτελεσματική μαθησιακή ατμόσφαιρα για εποικοδομητικό διάλογο που περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας ποικιλίας απόψεων και εμπειριών, μπορούν να ενθαρρύνουν τον διάλογο για λύση πραγματικών προβλημάτων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των μαθητών. Οι μαθητές θα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τα προβλήματα του πραγματικού κόσμου και να συμμετάσχουν με κριτική αντίληψη στην αντιμετώπιση αυτών. Προσπαθήστε να εμπνεύσετε τη φαντασία τους για να αναζητήσετε λύσεις και τρόπους ώστε να είστε ενεργοί στις κοινότητές τους μόνοι τους αλλά και μαζί με άλλους. Ένα σημαντικό σημείο είναι επίσης η ενδυνάμωση των μαθητών να αναλαμβάνουν κινδύνους, πάντα σε ένα αποδεκτό πλαίσιο, και να ξεπερνούν το φόβο τους να εκφράσουν τον εαυτό τους και τις ιδέες τους. Ενθαρρύνετε τους να δοκιμάσουν τις ιδέες τους με τους φίλους και τους γονείς τους.

Λάβετε δράση

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε τη σημασία της ανάληψης δράσης. Ως εκπαιδευτικοί, δεν είστε υπεύθυνοι για την επίλυση προβλημάτων, αλλά πρέπει να είστε η πηγή καθοδήγησης, ενθάρρυνσης και έμπνευσης. Προβληματιστείτε όλοι μαζί γύρω από τις ιδέες τους και τις προτεινόμενες λύσεις και δράσεις του ακτιβισμού και εξετάστε τα πάντα σε βάθος. Ενθαρρύνετε τους να δοκιμάσουν τις ιδέες και τις δημιουργικές λύσεις τους μέσα στο σχολείο και την κοινωνία τους. Είναι επίσης σημαντικό να επιτρέπεται στους μαθητές να εκφραστούν μέσω αλληλεπίδρασης με άλλους συνομηλίκους, όπως η συνάντηση και η επικοινωνία με μαθητές από άλλα σχολεία, οι οποίοι έχουν κι αυτοί ενθουσιασμό για το ίδιο θέμα, κάτι που μπορεί να είναι πολύ ενθαρρυντικό και ενδυναμωτικό και να τους επιτρέψει να αισθάνονται ότι είναι μέρος μιας μεγάλης κοινότητας. Ενθαρρύνετε τους να δημιουργήσουν αφίσες,

τραγούδια ή πανό για να επικοινωνήσουν τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις ανησυχίες τους μέσω της τέχνης και του συμβολισμού.

Επικοινωνιακή ανατροφοδότηση

Η υποστηρικτική και επικοινωνιακή ανατροφοδότηση μπορεί να ενθαρρύνει τους μαθητές να αμφισβητήσουν τις ιδέες/λύσεις τους και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να τους παρακινήσουν να προβληματιστούν και να αναπτύξουν τις δικές τους σκέψεις και λύσεις. Ως εκ τούτου, θα ήταν χρήσιμο να παρέχετε σχόλια χρησιμοποιώντας θετικό και ευγενικό λεξιλόγιο, αλλά ταυτόχρονα να είστε αντικειμενικοί και να εκφράζετε τις πιθανές ανησυχίες σας για διφορούμενα ή επικίνδυνα μέσα έκφρασης. Χρησιμοποιήστε την κατανόηση και την ενθάρρυνση για να ανταποκριθείτε στις ανησυχίες και τα προβλήματα που έχουν παρατηρήσει γύρω τους. Βοηθήστε τους να αναγνωρίσουν εναλλακτικές προσεγγίσεις ή πιθανές λύσεις, εξετάζοντας πράγματα από ποικίλες οπτικές γωνίες. Ενθαρρύνετε τους να κατανοήσουν πλήρως ότι οι μικρές ενέργειες μπορούν να κάνουν τεράστια διαφορά. Πρέπει να μάθουν ότι κάθε ιδέα που έχουν για την ανάπτυξη της κοινωνίας είναι πιθανό να έχει πολύ θετικό αντίκτυπο στο κοινωνικό τους περιβάλλον.

Βιβλιογραφία

- (IPCC), I. P. (2013). *Climate change 2013: the physical science basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Atkinson, J. D. (2017). *Journey into Social Activism: Qualitative Approaches*. New York, NY: Fordham University Press.
- Berkowitz, A. R., Ford, M. E., & Brewer, C. A. (2005). A framework for integrating ecological literacy, civics literacy, and environmental citizenship in environmental education. In E. A. Johnson, & M. J. Mappin (Eds.), *Environmental Education and Advocacy: Changing Perspectives of Ecology and Education* (pp. 227-267). Cambridge: Cambridge University Press.
- Biesta, G. (2011). *Learning democracy in school and society: Education, lifelong learning, and the politics of citizenship*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Briscoe, F., & Gupta, A. (2016). Social Activism in and around organizations. *The Academy of Management Annals*, 10(1), 671-727. doi:10.1080/19416520.2016.1153261
- Corner, A., Roberts, O., Chiari, S., Völler, S., Mayrhuber, E. S., Mandl, S., & Monson, K. (2015). How do young people engage with climate change? The role of knowledge, values, message framing, and trusted communicators. *WIREs Climate Change*, 6(5), 523-534. doi:10.1002/wcc.353
- Davies, I., Hampden-Thompson, G., Calhoun, J., Bramley, G., Tsouroufli, M., Sundaram, V., . . . Jeffes, J. (2013). Young People's Community Engagement: What Does Research-Based and Other Literature Tell us About Young People's Perspectives and the Impact of Schools' Contributions? *British Journal of Educational Studies*, 61(3), 327-343. doi:10.1080/00071005.2013.808316
- Dobson, A. (2007). Environmental Citizenship: Towards Sustainable Development. *Sustainable Development*, 15, 276-285. doi:10.1002/sd.344
- Dumitrascu, V. (2015). Social Activism: Theories and Methods. *Revista Universitară de Sociologie*(1), 84-94.
- Elkind, D. (1985). Ecocentrism redux. *Development Review*, 5, 218-226.
- ENEC, E. N. (2018). *Defining "Environmental Citizenship"*. Retrieved from <http://enec-cost.eu/our-approach/enec-environmental-citizenship/>
- Erikson, R. S., & Stoker, L. (2011). Caught in the draft: the effects of Vietnam draft lottery status on political attitudes. *American Political Science Review*, 105(2), 221-237. doi:10.1017/S0003055411000141
- Fisher, S. R. (2016). Life trajectories of youth committing to climate activism. *Environmental Education Research*, 22(2), 229-247. doi:10.1080/13504622.2015.1007337

- Fløttum, K. T., Dahl, T., & Rivenes, V. (2016). Young Norwegians and their views on climate change and the future: findings from a climate concerned and oil-rich nation. *Journal of Youth Studies, 19*(8), 1128-1143. doi:10.1080/13676261.2016.1145633
- Freire, P. (1973). *Pedagogy of the oppressed*. London: Penguin Books.
- Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents: scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools, 30*, 79-90.
- Henderson, H. (1974). Information and the new movements for citizen participation. *American Academy of Political and Social Science Annals, 412*, 34-43.
- Huish, R. (2013). Dissent 101: teaching the "dangerous knowledge" of practices of activism. *Canadian Journal of Development Studies, 34*(3), 364-383. doi:10.1080/02255189.2013.809334
- Johnson, L., & Morris, P. (2010). Towards a framework for critical citizenship. *Curriculum Journal, 21*(1), 77-96.
- Kahne, J., & Sporte, S. (2008). Developing citizens: The impact of civic learning opportunities on students' commitment to civic participation. *American Educational Research Journal, 45*(3), 738-766. doi:10.3102/0002831208316951
- King, B. G., & Soule, S. A. (2007). Social movements as extra-institutional entrepreneurs: The effect of protests on stock price returns. *Administrative Science Quarterly, 52*(3), 413-422.
- Larson, R. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist, 55*, 170-183.
- Larson, R., & Hansen, D. (2005). The Development of Strategic Thinking: Learning to Impact Human Systems in a Youth Activism Program. *Human Development, 48*, 327-349. doi:10.1159/000088251
- Levinson, M. (2012). *No citizen left behind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lewicki, A., & O'Toole, T. (2017). Acts and practices of citizenship: Muslim women's activism in the UK. *Ethnic and Racial Studies, 40*(1), 152-171. doi:10.1080/01419870.2016.1216142
- Lewis-Charp, H., Cao Yu, H., & Soukamneuth, S. (2006). Civic Activist Approaches for Engaging Youth in Social Justice. In S. Ginwright, P. Noguera, & J. Cammarota (Eds.), *Beyond Resistance! Youth Activism and Community Change: New Democratic Possibilities for Practice and Policy for America's Youth* (pp. 21-35). New York, NY: Routledge.
- Lucas, S. (1980). Coming to Terms with Movement Studies. *Central States Speech Journal, 31*(4), 255-266.
- Males, M. (2006). Youth Agency, Resistance, and Civic Activism. In S. Ginwright, P. Noguera, & J. Cammarota (Eds.), *Beyond resistance! Youth activism and community change: New*

- democratic possibilities for practice and policy for America's children* (pp. 301-318). New York, NY: Routledge.
- Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson, *Handbook of adolescent psychology*. New York, NY: Wiley.
- Marcuse, H. (1964). *One dimensional man*. Boston: Beacon Press.
- McFarland, D., & Thomas, R. (2006). Bowling young: How much voluntary organisations influence adult political participation. *American Sociological Review*, 71, 401-425.
- McLaren, P. (2003). Critical pedagogy: A look at the major concepts. In A. Dandar, M. Baltodano, & R. Torres (Eds.), *The critical pedagogy reader* (pp. 69-96). New York, NY: Routledge Falmer.
- McLaren, P., & Farahmandpur, R. (2005). *Teaching against global capitalism and the new imperialism: A critical pedagogy*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Mitra, D., & Serriere, S. C. (2012). Student Voice in Elementary School Reform: Examining Youth Development in Fifth Graders. *American Educational Research Journal*, 79(4), 743-774. doi:10.3102/0002831212443079
- Ojala, M. (2012). Hope and climate change: the importance of hope for environmental engagement among young people. *Environmental Education Research*, 18(5), 625-642. doi:10.1080/13504622.2011.637157
- Pallet, H. (2017). Environmental citizenship. In M. Goodchild, A. Kobayashi, L. Weidong, D. Marston, D. Richardson, & N. Castree (Eds.), *The International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment, and Technology*. Hoboken, New Jersey: Wiley Blackwell.
- Putman, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Rootes, C. (2003). The transformation of environmental activism: an introduction. In C. Rootes (Ed.), *Environmental Protest in Western Europe* (pp. 1-19). Oxford: Oxford University Press. doi:10.1093/0199252068.001.0001
- Ross, A. (2012). Education for active citizenship: Practices, policies and promises. *International Journal of Progressive Education*, 8(3), 7-14.
- Rubin, B., Ayala, J., & Zaal, M. (2017). Authenticity, aims and authority: Navigating youth participatory action research in the classroom. *Curriculum Inquiry*, 47(2), 175-194. doi:10.1080/03626784.2017.1298967
- Sherrod, L. R. (2003). Promoting the development of citizenship in diverse youth. *PS: Political Science and Politics*, April Issue.
- Sherrod, L. R. (2006). Promoting citizenship and activism in today's youth. In S. Ginwright, & R. Watts (Eds.), *Beyond resistance! Youth activism and community change: New*

- democratic possibilities for practice and policy for America's children* (pp. 287-299). New York, NY: Routledge.
- Sherrod, L., Flanagan, C., Kassimir, R., & Bertelsen, A. (2005). *Youth activism: An international encyclopedia*. Westport, CT US: Greenwood Press=Greenwood Publishing Group.
- Smederevac-Lalic, M., Finger, D., Kovách, I., Lenhardt, M., Petrovic, J., Djikanovic, V., . . . Boeve-de Pauw, J. (n.d.). Knowledge and Environmental Citizenship. In A. C. Hanjichambis, D. Paraskeya-Hanjichambi, J. Boeve-de Pauw, M.-.. Knippels, P. Reis, J. cincera, & N. Gericke (Eds.), *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education* (Vol. 4). Cham: Springer. doi:10.1007/978-3-030-20249-1_5
- Sonu, D. (2009). Social Justice Must Be Action: Obligatory Duty and the Institutionalizing of Activism in Schools. *Journal of Curriculum Theorizing*, 25(2), 90-104.
- Strazdin, L., & Skeat, H. (2011). *Weathering the future: climate change, children and young people, and decision making*. Canberra: Australian Research Alliance for Children and Youth.
- Sullivan, I. (2000). *An Emerging Model for Working with Youth: Community Organizing + Youth Development = Youth Organizing*. New York, NY: The Funders' Collaborative on Youth Organizing (FCYO).
- Taylor, V., & Van Dyke, N. (2004). 'Get up, stand up': Tactical repertoires of social. In D. A. Snow, S. A. Soule, & H. Kriesi (Eds.), *The Blackwell companion to social movements* (pp. 262-293). Malden, MA: Blackwell.
- Tilly, C. (1978). *From mobilization to revolution*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Torres, M. A. (2007). Youth activists in the age of postmodern globalization: notes from an ongoing project. *Children, Youth and Environments*, 17(22), 541-562.
- van Zomeren, M., Portmes, T., & Spears, R. (2008). Toward an integrative social identity model of collective action: A quantitative research synthesis of three socio-psychological perspectives. *Psychological Bulletin*, 504-535. doi:10.1037/0033-2909.134.4.504
- Veugeles, W. (2007). Creating a critical-democratic citizenship education: Empowering humanity and democracy in Dutch education. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 37(1), 105-119. doi:10.1080/03057920601061893
- Westheimer, J., & Kalne, J. (2004). What kind of citizen?: The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.
- Wood, B. E., Taytor, R., Atkins, R., & Johnston, M. (2018). Pedagogies for active citizenship: Learning through affective and cognitive domains for deeper democratic engagement. *Teaching and Teacher Education*, 75, 259-267. doi:10.1016/j.tate.2018.07.007
- Youniss, J., & Levine, P. (2009). *Engaging young people in civic life*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.

Zembylas, M., & Bekerman, Z. (2016). Key issues in peace education theory and pedagogical praxis: Implications for social justice and citizenship education. In A. Peterson, R. Hattam, M. Zembylas, & J. Arthur (Eds.), *The Palgrave international handbook of education for citizenship and social justice* (pp. 265-284). London: Palgrave MacMillan UK.